

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU33

Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motioner som behandlas i betänkandet. Motionsyrkandena rör frågor om säkerheten för journalister och medieredaktioner, meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet, översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna, översyn av möjligheterna till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser, spridning av pornografi och grova våldsskildringar, yttrandefrihet på internet och regleringen av techjättarna, en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i medieföretag, kommersiell radio, en evenemangslista, en offentlig fond för kvalitetsjournalistik, Granskningsnämnden för radio och tv, pressetik och rättelser samt stöd till medier.

I betänkandet finns 17 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP) och två särskilda yttranden (SD, L).

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21 och 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Säkerheten för journalister och medieredaktioner	8
Meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet	16
Översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna	20
Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser	22
Spridning av pornografi och grova våldsskildringar	25
Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna	31
Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag	40
Kommersiell radio	45
Evenemangslista	47
En offentlig fond för kvalitetsjournalistik	49
Granskningsnämnden för radio och tv	51
Pressetik och rättelser	57
Stöd till medier	61
Reservationer	66
1. Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner, punkt 1 (M)	66
2. Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner, punkt 1 (C)	67
3. Stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder, punkt 2 (C)	68
4. Meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet, punkt 3 (L)	68
5. Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser, punkt 5 (V)	69
6. Begränsa spridning av pornografi, punkt 6 (C, KD)	70
7. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 8 (SD)	71
8. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 8 (MP)	73
9. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag, punkt 9 (C)	74
10. Kommersiell radio, punkt 10 (M)	74
11. Evenemangslista, punkt 11 (SD)	75
12. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (M)	76
13. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (SD)	78
14. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (L)	79
15. Pressetik och rättelser, punkt 14 (SD)	80
16. Pressetik och rättelser, punkt 14 (MP)	82
17. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (M)	82
Särskilda yttranden	84
1. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (SD)	84
2. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (L)	84
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	85
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	85
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	90

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Säkerheten för journalister och medieredaktioner

1. Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1481 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S),

2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 6,

2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:1552 av Magnus Manhammar (S),

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6 och

2021/22:3789 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (C)

2. Stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8 och

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 7.

Reservation 3 (C)

Meddelarfrihet m.m.

3. Meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 30 och

2021/22:3983 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 33.

Reservation 4 (L)

4. Översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1219 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) yrkande 2 och

2021/22:3627 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) yrkande 2.

5. Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser

Riksdagen avslår motion

2020/21:95 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V).

Reservation 5 (V)

Spridning av pornografi och grova våldsskildringar

6. Begränsa spridning av pornografi

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:495 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 1,
 2020/21:1490 av Carina Ohlsson m.fl. (S),
 2020/21:2518 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C),
 2020/21:2778 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,
 2020/21:3145 av Roland Utbult (KD) yrkande 3,
 2021/22:2053 av Marléne Lund Kopparklint (M),
 2021/22:2077 av Helena Vilhelmsson och Annika Carlsson (båda C),
 2021/22:2151 av Carina Ohlsson (S) och
 2021/22:3492 av Marléne Lund Kopparklint (M).

Reservation 6 (C, KD)

7. Begränsa spridning av skildringar av grovt våld

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2777 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1 och 2 samt
 2021/22:3491 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkandena 1 och 2.

Yttrandefrihet på internet m.m.

8. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:736 av Josef Fransson (SD) yrkande 1,
 2020/21:1052 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkandena 1 och 2,
 2020/21:1165 av Jan Ericson (M),
 2020/21:1531 av Tina Acketoft (L),
 2021/22:287 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkandena 1 och 2,
 2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4,
 2021/22:3291 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkandena 5–17,
 2021/22:3316 av Jan Ericson (M),
 2021/22:4153 av Fredrik Schulte (M) och
 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 38.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (MP)

9. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25 och
 2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 9 (C)

Frågor om radio och tv samt journalistik

10. Kommersiell radio

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3368 av Viktor Wärmick m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt
 2021/22:3591 av Lars Beckman (M).

*Reservation 10 (M)***11. Evenemangslista**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1603 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 5.

*Reservation 11 (SD)***12. En offentlig fond för kvalitetsjournalistik**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:493 av Lars Adaktusson (KD) och

2021/22:2114 av Lars Adaktusson (KD).

13. Granskningsnämnden för radio och tv

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:10 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),

2020/21:15 av Larry Söder (KD),

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,

2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1190 av Edward Riedl (M),

2020/21:2272 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6,

2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14,

2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,

2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,

2021/22:693 av Michael Rubbestad (SD),

2021/22:1081 av Edward Riedl (M),

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,

2021/22:2629 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 17–19,

2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) och

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6.

*Reservation 12 (M)**Reservation 13 (SD)**Reservation 14 (L)***14. Pressetik och rättelser**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6,

2020/21:3460 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2021/22:310 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 8.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (MP)

Stöd till medier

15. Avskaffa presstödet

Riksdagen avslår motion

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 2.

16. Översyn av stöden till medierna

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 1,

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,

2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1,

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4102 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 7.

Reservation 17 (M)

Stockholm den 20 januari 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Marie Granlund (S), Lars Jilmstad (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Erik Ezelius (S) och Linda Modig (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21 och 2021/22. Motionsyrkandena handlar om säkerheten för journalister och medieredaktioner, meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet, översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna, översyn av möjligheterna till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser, spridning av pornografi och grova våldsskildringar, yttrandefrihet på internet och regleringen av techjättarna, en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i medieföretag, kommersiell radio, en evenemangslista, en offentlig fond för kvalitetsjournalistik, Granskningsnämnden för radio och tv, pressetik och rättelser samt stöd till medier.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Säkerheten för journalister och medieredaktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkt skydd för journalister och medieredaktioner och stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder.

Jämför reservation 1 (M), 2 (C) och 3 (C).

Motionerna

Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner

I kommittémotionerna 2021/22:3789 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8, 2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2, 2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6 och 2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 6 efterfrågas åtgärder för att stärka skyddet för journalister. I flera av motionerna framhålls att den fria åsiktsbildningen, som är central för demokratin, hotas av de angrepp som riktas mot journalister och medieredaktioner. Liknande yrkanden framställs i motionerna 2020/21:1481 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S) och 2021/22:1552 av Magnus Manhammar (S).

Stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder

I kommittémotionerna 2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 8 och 2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 7 begärs tillkännagivanden om offentligt stöd för mindre medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder. Motionärerna anför att det bör införas ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra inom medierna kan använda för att investera i fysiska och tekniska säkerhetsåtgärder. Det är enligt motionärerna inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap.

Gällande rätt

I 1 kap. 1 § regeringsformen (RF) framhålls att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten är garanterad genom 2 kap. 1 § RF. Enligt denna bestämmelse är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Begränsningar i yttrandefriheten får enligt 2 kap. 21 § RF göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle.

Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar.

I fråga om tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i radio, tv eller vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar gäller tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). TF och YGL innehåller ett detaljerat skyddssystem för tryck- och yttrandefriheten. Systemet vilar på ett antal grundprinciper som syftar till att ge ett särskilt starkt skydd för tryckta skrifter och vissa andra medieformer:

- censurförbud
- etableringsfrihet
- ensamansvar
- meddelarskydd
- en särskild brottskatalog
- en särskild rättegångsordning.

En viktig komponent i skyddet är vidare att inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av de två grundlagarna. Begränsningar av det slaget förutsätter alltså en grundlagsändring.

Enligt 4 och 5 kap. brottsbalken (BrB) kan den som uttalar hot eller kränkningar göra sig skyldig till brott, t.ex. olaga hot, ofredande, förtal eller förolämpning. Straffbestämmelserna om olaga hot och förolämpning förtydligades och moderniserades genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2019 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36 och bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16). Även straffbestämmelsen om ofredande moderniserades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2018. Sedan den 1 januari 2018 kan vidare den som gör intrång i någons privatliv genom spridning av vissa slag av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, dömas för olaga integritetsintrång (4 kap. 6 c § BrB).

Olaga hot, förtal och förolämpning är även straffbart som tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott om de begås i grundlagsskyddade medier (7 kap. 2–4 §§ TF och 5 kap. 1 § YGL). Ofredande och olaga integritetsintrång omfattas däremot inte av TF:s brottskatalog.

Enligt 18 kap. 5 § BrB kan den som begår olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara dömas för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år.

I förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället finns bestämmelser som syftar till att tillgodose behovet av säkerhetshöjande åtgärder hos organisationer inom det civila samhället vars verksamhet påverkas av rädsla för hot, våld och

trakasserier (3 § förordningen). Statsbidrag får enligt förordningen lämnas för säkerhetshöjande åtgärder i form av bl.a. skydd av byggnader eller lokaler där verksamhet bedrivs och personella resurser eller tekniska lösningar för bevakning av sådana byggnader eller lokaler (4 § förordningen). Statsbidrag får enligt 5 och 6 §§ förordningen lämnas till sådana trossamfund, samverkansorgan och församlingar som framgår av 3 § förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund och till organisationer som i sin verksamhet bidrar till att främja mänskliga rättigheter och värna demokratin och som

1. är självständiga
2. saknar vinstsyfte
3. i sin verksamhet respekterar demokratin idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering
4. är demokratiskt uppbyggda
5. bedriver verksamhet i Sverige.

Statsbidrag får inte lämnas till stiftelser som är statliga eller kommunala eller som kontrolleras av ett företag eller har som ändamål att främja en enskild familj eller släkt (8 § förordningen).

Pågående arbete m.m.

Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor

Riksdagen beslutade i november 2019, på förslag från justitieutskottet, om ett tillkännagivande till regeringen om en särskild straffskärpningsgrund för angrepp mot viktiga samhällsfunktioner (bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

Regeringen beslutade i maj 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till om det finns behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd mot brott som riktar sig mot någon som utövar sin yttrandefrihet, särskilt inom ramen för yrkesmässigt bedriven nyhetsförmedling eller annan journalistisk verksamhet (dir. 2020:54). Utredningen, som tagit namnet Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor (Ju 2020:12), skulle ha redovisat sitt uppdrag senast den 17 januari 2022 (dir. 2021:45). Betänkandet har ännu inte avlämnats.

Regeringens handlingsplan

Regeringen beslutade den 13 juli 2017 om en handlingsplan, Till det fria ordets försvar (Ku2017/01675/D). Handlingsplanen omfattar tre åtgärdsområden som ska bidra till ett mer systematiskt arbete: ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsende. Åtgärderna riktar sig till förtroendevalda, journalister, konstnärer, opinionsbildare, forskare och det civila samhällets organisationer.

Uppdrag till myndigheter

Polismyndigheten

Enligt regleringsbrevet till Polismyndigheten för 2021 ska myndigheten fortsätta att utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Inom ramen för uppdraget ska Polismyndigheten bl.a. göra kompetenshöjande insatser inom myndigheten. Polismyndigheten ska redovisa resultatet av det arbete som bedrivs för att förstärka den brottsutredande förmågan och uppkläringen av dessa brott. Redovisningen ska även innefatta en beskrivning av arbetet mot it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Myndigheten ska beskriva vad som görs för att skapa förutsättningar för samverkan med andra myndigheter och organisationer samt hur en strukturerad dialog säkerställs gentemot grupper som utsätts för denna typ av brott. Vid genomförande av uppgiften ska Polismyndigheten beakta annat relevant arbete inom aktuellt ämnesområde och analysera hur det kan bidra till att utveckla polisverksamheten.

Uppdraget ska delredovisas till regeringen den 1 mars 2022 och den 1 mars 2023 och slutredovisas den 16 december 2023.

Brottsoffermyndigheten

I juni 2020 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att förbereda en informationsinsats mot näthat kopplat till demokratiskt deltagande och delaktighet (Ku2020/00364/MD). Myndigheten skulle göra en analys av hur behoven ser ut och på vilket sätt en informationsinsats som ska nå ut brett till allmänheten kan utformas. Insatsens syfte var att förebygga och motverka förekomsten av näthat i det demokratiska samtalet samt att bidra till att stödja dem som riskerar att drabbas av näthat. Myndigheten redovisade slutsatserna i en rapport i april 2021. I rapporten föreslog även myndigheten hur informationsinsatsen skulle kunna genomföras.

I regleringsbrevet för budgetåret 2021 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att genomföra informationsinsatsen mot näthat, med utgångspunkt i ett tidigare redovisat uppdrag om näthat (Ku2020/01463). Insatsens syfte är att förebygga och motverka förekomsten av näthat i det demokratiska samtalet samt bidra till att stödja dem som riskerar att drabbas av näthat. Insatsen ska genomföras för personer som blir utsatta för näthat på grund av rasism, könsrelaterat hat, sexism och liknande former av fientlighet. Digitala kanaler ska utgöra basen för informationsinsatsen.

Linnéuniversitetet

I regleringsbrevet för 2021 gav regeringen Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera, utveckla och genomföra kompetens- och kapacitetsutvecklande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera utsatthet för hot och hat. Universitetet får använda 700 000 kronor för uppdragets genomförande. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022.

Uppdraget är en fortsättning av ett regeringsuppdrag som lämnades till Linnéuniversitetet i juni 2017 (Ku2017/01562/D) och genomförs av Medieinstitutet Fojo, som är ett institut vid Linnéuniversitetet som fortbildar journalister.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

I juni 2021 gav regeringen i uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) att göra en kvantitativ och representativ kartläggning av omfattning och konsekvenser av trakasserier, hot och våld som riktas mot personer som företräder eller på annat sätt är verksamma inom organisationer i det civila samhället (Ku2021/01476).

Myndigheten ska i uppdragets genomförande samråda med Brottsförebyggande rådet och institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet samt andra relevanta aktörer. Undersökningen och resultatredovisningen ska genomföras på sådant sätt att jämförelser med resultat i andra relevanta undersökningar möjliggörs i största möjliga utsträckning.

MUCF ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2022.

Svar på skriftliga frågor

Den 24 februari 2021 besvarade kultur- och demokratiminister Amanda Lind en skriftlig fråga (fr. 2020/21:1772) om hur hon och regeringen avser att i det viktiga arbetet mot ”hot och hat” i den svenska debatten se till att utländska ambassader inte ägnar sig åt detta gentemot svenska oberoende medier som helt i sin ordning använder sig av tryckfriheten på ett sätt som misshagar andra länder. Hon anförde följande som svar:

Låt mig börja med att understryka att tryck- och yttrandefriheten och mediernas oberoende sedan länge har en stark ställning i Sverige och därför är fastslagen i våra grundlagar. Hot och hat som riktas mot journalister med anledning av deras yrkesutövning är ett hot mot det demokratiska samtalet och i förlängningen mot demokratin.

Under förra mandatperioden inleddes det strategiska arbetet mot hot och hat som resulterade i handlingsplanen Till det fria ordets försvar. Arbetet har fortsatt med ett antal processer och uppdrag för att uppmärksamma, förebygga och avhjälpa hot och hat riktat mot bl.a. journalister, politiskt förtroendevalda och konstnärer.

Det här är en fråga som engagerar mig mycket. Det exempel Hans Wallmark tar upp är dessvärre inte det enda vi fått kännedom om under de senaste åren. Som framgår i regeringens skrivelse Arbetet i frågor som rör Kina förekommer det att Kina försöker motarbeta utövandet av yttrande- och mötesfrihet i Sverige när det gäller kinesiska förhållanden. För ett år sedan uppmärksammade medieföretagen genom organisationen Utgivarna vad de uppfattade som försök från främmande makt att påverka svenska medier. Enskilda medier ansåg sig då utsatta för falska påståenden och hot från Kinas ambassadör. Jag tog då bland annat upp frågan med mina europeiska kollegor vid det informella rådsmötet i maj för att också lyfta frågan på EU-nivå.

Påtryckningar för att stoppa eller ändra publiceringar i fria och oberoende medier är alltid oacceptabelt. Om sådana kontakter dessutom

uppfattas som hotfulla bör de polisanmälas oavsett vem eller vilka som står bakom. Alla, också utländska ambassader, är skyldiga att följa svenska lagar och regler.

I Sverige råder tryck- och yttrandefrihet och en fri debatt och opinionsbildning. I det ingår självklart att även publiceringar och andra typer av opinionsyttringar i eller utanför medierna kritiserar och diskuteras, men hot kan inte accepteras.

Den 27 oktober 2021 besvarade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson en skriftlig fråga (fr. 2021/22:175) om ifall han avsåg att fördöma ett attentat som nyligen hade skett mot en journalist och hur väl regeringens handlingsplan för att komma till rätta med kriminella gärningar mot journalister fungerar. Han anförde följande som svar:

Det är helt oacceptabelt att den som deltar i samhällsdebatten eller bedriver samhällsgranskande journalistik utsätts för våld, hot eller trakasserier. Alla former av hot och brott som riktas mot journalister utgör ett angrepp inte bara mot den enskilda personen utan även mot det demokratiska samhället.

Regeringen antog under den förra mandatperioden handlingsplanen Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer. Med handlingsplanen inleddes ett stärkt arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot bl.a. journalister eftersom de anses vara särskilt utsatta i och med sin centrala roll i det demokratiska samtalet. Handlingsplanen omfattar åtgärder för ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och åtgärder för ett stärkt rättsväsende.

Regeringen vidtar en mängd olika åtgärder för att stärka skyddet för demokratin och för utsatta samhällsnyttiga funktioner. Bland annat har medieinstitutet Fojo vid Linnéuniversitetet sedan 2017 haft i uppdrag att ge stöd till journalister och redaktioner som utsätts för hot och hat. Ett stärkt skydd för förtroendevalda har redan genomförts. Förra året infördes en ny straffskärpningsgrund i brottsbalken för brott som begås mot förtroendevalda. Lagändringen utgör en tydlig markering att sådana brott ska ses som särskilt allvarliga och är ett av stegen i regeringens genomförande av handlingsplanen.

Regeringen har i maj 2020 gett en utredare i uppdrag att analysera och ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås. I uppdraget ingår också att ta ställning till om det behövs ett förstärkt straffrättsligt skydd mot brott som riktar sig mot någon som utövar sin yttrandefrihet, särskilt inom ramen för yrkesmässigt bedriven nyhetsförmedling eller annan journalistisk verksamhet. Utredaren ska redovisa sina slutsatser senast den 17 januari 2022.

Polismyndigheten arbetar med att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen. Inom Polismyndigheten finns en nationell kontaktpunkt och så kallade demokrati- och hatbrottsgrupper i Stockholm, Göteborg och Malmö samt utpekade demokrati- och hatbrottsutredare i samtliga regioner. Särskilda hatbrottsutredare och specialister driver utvecklingen av arbetet mot hatbrott. Regeringen har gett Polismyndigheten i uppdrag att under de tre kommande åren fortsatt utveckla och förbättra det viktiga arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Polismyndigheten ska inom ramen för uppdraget redovisa resultat av det arbete som bedrivs för att förstärka den brottsutredande förmågan och uppleringen av dessa brott samt redovisa en beskrivning av arbetet mot it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin.

Regeringen har alltså redan vidtagit flera åtgärder för att genomföra handlingsplanen och kommer att fortsätta sitt arbete för att värna om demokratin och minska utsattheten hos bl.a. journalister.

EU:s handlingsplan för demokrati

I december 2020 presenterade kommissionen EU:s handlingsplan för demokrati (COM (2020) 790 final). Handlingsplanen som är indelad i tre delar behandlar skydd av val och demokratisk delaktighet, stärkande av en mångfald av fria medier och hur desinformation ska motverkas.

I handlingsplanen föreslår kommissionen nya och förstärkta åtgärder för att skydda journalisters säkerhet. Kommissionen aviserar bl.a. en rekommendation om journalisters säkerhet, med beaktande av nya hot på nätet som särskilt drabbar kvinnliga journalister.

Kommissionen pekar även på den särskilda form av trakasserier som allt oftare riktas mot journalister i form av grundlös eller överdriven talan från stater eller mäktiga privatpersoner mot svagare parter som framfört kritik. Sådant rättegångsmissbruk blir allt vanligare och används ofta i kombination med fysiska hot. Det kan vara särskilt svårt att försvara sig när talan avsiktligt väcks i en annan jurisdiktion. Under 2021 avser kommissionen därför att inrätta en expertgrupp och lägga fram ett initiativ för att öka skyddet för journalister och det civila samhället mot sådana förfaranden.

Rekommendation om hot mot journalister

Kommissionen presenterade i september 2021 den rekommendation om hot mot journalister (C (2021) 6650 final) som hade aviserats i EU:s handlingsplan för demokrati.¹ Rekommendationen behandlar bl.a. protester och demonstrationer, säkerhet på nätet samt åtgärder till stöd för kvinnliga journalister och journalister som tillhör minoriteter.

Kommissionen rekommenderar bl.a. medlemsstaterna att

- handlingskraftigt utreda och lagföra alla brottsliga hot mot journalister och till fullo utnyttja befintlig nationell lagstiftning och EU-lagstiftning
- ge brottsbekämpande myndigheter regelbunden utbildning för att se till att journalister och andra mediearbetare kan arbeta säkert och utan restriktioner under demonstrationer och protester
- främja en regelbunden dialog mellan nationella cybersäkerhetsmyndigheter, medierna och näringslivet, särskilt för att främja cybermedvetenhet och digital kompetens bland journalister
- stödja initiativ som syftar till att stärka kvinnliga journalister och mediearbetare som tillhör minoriteter eller rapporterar om jämlikhetsfrågor samt förbättra insynen i och rapporteringen om attacker och

¹ Commission Recommendation on ensuring the protection, safety and empowerment of journalists and other media professionals in the European Union.

diskriminering mot dessa journalister och att ge dem information om hur de kan få hjälp och stöd.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om skydd för journalister och medieredaktioner (se bl.a. bet. 2015/16:KU18, bet. 2017/18:KU31 och bet. 2018/19:KU29). Även under riksmötet 2019/20 behandlades liknande motionsyrkanden. I sitt ställningstagande uttalade utskottet följande (bet. 2019/20:KU14 s. 20 f.):

En rad undersökningar som har gjorts genom åren visar att många journalister och medieredaktioner är utsatta för hot och trakasserier, vilket inte är acceptabelt i en demokrati. Genom den handlingsplan som regeringen antog i juli 2017 inledde regeringen ett mer systematiskt arbete för att förebygga och hantera hot och hat mot journalister och medieredaktioner. Utskottet noterar att regeringen bl.a. har gett myndigheter i uppdrag att kartlägga omfattningen av hot och hat mot journalister och att identifiera och utveckla kompetensutvecklande insatser riktade till journalister för att förebygga och hantera hot och hat. Polismyndigheten har vidare i uppdrag att utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. I februari 2020 hade företrädare för regeringen ett rundabordsamtal med deltagare från mediebranschen och Polismyndigheten för att ta del av synpunkter på regeringens arbete för att motverka hot och hat mot journalister.

Utskottet noterar vidare att den s.k. Demokratiutredningen under 2018–2021 har fått i uppdrag att planera, samordna och genomföra insatser och aktiviteter för en stark demokrati.

Regeringen har dessutom stärkt det straffrättsliga skyddet mot integritetskränkningar genom lagändringar som trädde i kraft dels i januari 2018, dels i januari 2019. Inom Regeringskansliet bereds för närvarande ett direktiv till en kommande utredning som ska se över det straffrättsliga skyddet för vissa samhällsnyttiga funktioner, däribland journalister.

Mot bakgrund av det arbete som bedrivs, de åtgärder som redan har vidtagits och det arbete som pågår inom Regeringskansliet är utskottet inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. De avstyrks därmed.

I betänkandet fanns en reservation (M, KD).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framhållit är det inte acceptabelt i en demokrati att journalister och medieredaktioner utsätts för hot och trakasserier. Utskottet noterar de åtgärder som regeringen har vidtagit, däribland det uppdrag som regeringen har gett till Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen. Utskottet noterar även det arbete som för närvarande pågår inom EU för att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner.

Mot bakgrund av det arbete som bedrivs, de åtgärder som redan har vidtagits och det arbete som pågår inom Regeringskansliet och inom EU är utskottet inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. De avstyrks därmed.

Meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad verksamhet.

Jämför reservation 4 (L).

Motionerna

Lina Nordquist m.fl. (L) begär i två likalydande kommittémotionsyrkanden, 2020/21:3227 yrkande 30 och 2021/22:3983 yrkande 33, tillkännagivanden om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad stöd-, vård- och omsorgsverksamhet. Motionärerna anför att meddelarfrihet bör gälla för anställda i offentligt finansierad verksamhet oavsett om verksamheten drivs privat eller offentligt.

Gällande rätt

Meddelarskydd

Det s.k. meddelarskyddet består av flera delar: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud och repressalieförbud. Meddelarskyddet gäller i förhållande till myndigheter och andra allmänna organ.

Meddelarfriheten innebär att var och en har rätt att straffritt lämna uppgifter i vilket ämne som helst för publicering i de medier som omfattas av TF eller YGL (1 kap. 7 § första stycket TF och 1 kap. 10 § första stycket YGL). I vissa undantagsfall kan emellertid en meddelare straffas för sitt uppgiftslämnande. Det rör sig om fall där utlämnandet av uppgifter omfattar vissa grövre brott mot rikets säkerhet, ett utlämnande av en allmän handling som omfattas av sekretess eller ett uppsåtligt åsidosättande av s.k. kvalificerad sekretess, dvs. sådan sekretess som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, bryter meddelarfriheten (7 kap. 22 § TF och 5 kap. 4 § YGL).

Anskaffarfriheten innebär att var och en har rätt att straffritt anskaffa uppgifter för publicering i ett medium som omfattas av TF eller YGL (1 kap. 7 § andra stycket TF och 1 kap. 10 § andra stycket YGL). En anskaffare kan dock straffas om anskaffandet innefattar sådana grövre brott mot rikets säkerhet som också är straffbara för meddelare (7 kap. 23 § TF och 5 kap. 5 § YGL). Vanlig lag tillämpas på det sätt genom vilket anskaffandet sker. Det

innebär att det är straffbart att anskaffa uppgifter genom t.ex. stöld eller dataintrång.

Meddelarskyddet innefattar också ett anonymitetsskydd, som innebär en rätt för en författare, en upphovsman eller en meddelare att vara anonym och ett förbud för den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen att avslöja vem som är författare, upphovsman eller meddelare (3 kap. 1 och 3 §§ TF och 2 kap. 1 och 3 §§ YGL).

Efterforskningsförbudet innebär att efterforskning av identiteten hos en författare, upphovsman eller meddelare som omfattas av anonymitetsskyddet endast är tillåten i den begränsade utsträckning som anges i TF och YGL. Det är endast Justitiekanslern (JK) som är behörig att under vissa förutsättningar besluta om sådana åtgärder. Andra myndigheter och andra allmänna organ är alltså förbjudna att efterforska (3 kap. 5 § TF och 2 kap. 5 § YGL). Uttrycket efterforska har en vidsträckt innebörd och innefattar alla former av förfrågningar och åtgärder som syftar till att få fram vem som har lämnat en uppgift eller offentliggjort en sådan. Överträdelse av förbudet är straffbelagda (3 kap. 7 § TF och 2 kap. 7 § YGL).

Repressalieförbudet betyder att en myndighet eller ett annat allmänt organ inte får ingripa mot någon för att den personen har utnyttjat sin tryck- och yttrandefrihet (3 kap. 6 § TF och 2 kap. 6 § YGL). Förbudet avser alla åtgärder som medför negativa konsekvenser för den enskilde. I detta inbegrips i princip varje form av kritik mot en arbetstagare för att arbetstagaren har haft kontakter med massmedierna. Det är dock endast åtgärder som innebär avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller liknande som är straffbelagda (3 kap. 7 § TF och 2 kap. 7 § YGL).

JK är åklagare när det gäller brott mot efterforsknings- och repressalieförbuden (9 kap. 3 § TF och 7 kap. 1 § YGL). Även Riksdagens ombudsmän (JO) har emellertid enligt 6 § andra stycket lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän möjlighet att väcka åtal mot en befattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten eller uppdraget har begått någon annan brottslig gärning än tryck- eller yttrandefrihetsbrott, t.ex. brott mot efterforsknings- och repressalieförbuden.

Meddelarskydd för anställda inom kommunala bolag m.m.

Enligt 2 kap. 3 och 4 §§ OSL gäller bestämmelserna i TF om rätt att ta del av allmänna handlingar också handlingar hos vissa andra organ än myndigheter. Det gäller dels handlingar hos aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, regioner eller kommunalförbund utövar ett rättsligt bestämmande inflytande, dels handlingar hos de organ som anges i bilagan till OSL, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där.

Enligt 13 kap. 2 § OSL gäller TF:s och YGL:s bestämmelser om rätt att lämna uppgifter för offentliggörande, om förbud mot att ingripa mot missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten eller medverkan till ett sådant missbruk

och om förbud mot att efterforska en upphovsman eller meddelare i förhållandet mellan å ena sidan sådana organ som är uppräknade i bilagan till OSL eller kommunala bolag m.m. och å andra sidan deras anställda och uppdragstagare. Vissa personer i företagsledande ställning är undantagna från meddelarskyddet.

I 14 kap. 1 § OSL finns bestämmelser om ansvar för överträdelser av repressalie- och efterforskningsförbuden.

Ett visst meddelarskydd för privatanställda kan i vissa fall åstadkommas genom kollektivavtal eller andra avtal. Om en kommun eller en region sluter avtal med en privat utförare, ska också kommunen respektive regionen genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över, se 10 kap. 9 § kommunallagen (2017:72).

Lagen om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter

Enligt lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter ges anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, som till någon del är offentligt finansierad, motsvarande rätt som offentligt anställda att lämna uppgifter om verksamheten för publicering i medier som omfattas av TF eller YGL.

Lagen omfattar endast en rätt att lämna uppgifter om verksamheten i fråga. Den medför ingen rätt att lämna ut handlingar. Rätten att lämna uppgifter gäller inte om det föreskrivs i lag att uppgifterna omfattas av tystnadsplikt.

Meddelarskyddet innebär att den som bedriver verksamheten förbjuds att efterforska vem som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning och inte heller får utsätta den personen för negativa åtgärder, t.ex. avskedande eller uppsägning, på grund av detta. Lagen gäller inte personer i företagsledande ställning.

Lagen innehåller bestämmelser om straff för den som ingriper eller efterforskar i strid med lagen motsvarande vad som gäller enligt TF eller YGL. Straffskalan är böter eller fängelse i högst ett år.

Pågående arbete

Utredningen Ökad insyn i välfärden

Regeringen beslutade den 3 september 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att utarbeta ett förslag om hur offentlighetsprincipen kan införas i offentligt finansierad privat utförd vård och omsorg samt utbildning inom vissa skol- och utbildningsformer (dir. 2015:92).

Utredningen, som antog namnet Ökad insyn i välfärden, överlämnade sitt betänkande med samma namn i september 2016 (SOU 2016:62).

Utredningen föreslår att offentlighetsprincipen i princip ska införas i offentligt finansierad, privat utförd välfärd. Enskilda juridiska personer som

driver sådan verksamhet ska med vissa undantag jämföras med myndigheter vid tillämpningen av OSL. Utredningen föreslår även att anställda och uppdragstagare i offentligt finansierade, privat utförda välfärdsverksamheter ska omfattas av meddelarskydd genom att bestämmelsen i 13 kap. 2 § OSL utvidgas till att omfatta även enskilda juridiska personer som bedriver offentligt finansierad välfärd.

Förslaget har remissbehandlats.

Utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade

Den 21 januari 2016 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur ett stärkt meddelarskydd kan införas för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade för andra verksamheter än skola, vård och socialtjänst (dir. 2016:4).

Utredningen antog namnet Utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade (Ju 2016:01). Utredningen tillsattes efter en överenskommelse med Vänsterpartiet. I maj 2017 överlämnade utredningen sitt betänkande Meddelarskyddslagen – fler verksamheter med stärkt meddelarskydd (SOU 2017:41).

Utredningen föreslår att stärkt meddelarskydd enligt meddelarskyddslagen ska införas inom verksamhet som bedrivs som interregional, regional och lokal kollektivtrafik. Förslaget innebär även att viss särskild kollektivtrafik ska omfattas av meddelarskyddslagens tillämpningsområde. Det är fråga om särskilda persontransporter inom färdtjänst, riksfärdtjänst och skolskjuts. Särskild kollektivtrafik i form av sjukresor ska dock inte omfattas av lagen.

Förslaget har varit föremål för remissbehandling och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet ett motionsyrkande om stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade (bet. 2017/18:KU16). I sitt ställningstagande anförde utskottet att Utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade hade lämnat sitt betänkande med förslag i maj 2017. Utskottet uttalade vidare att det inte ville föregripa resultatet av den pågående beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet. Utskottet avstyrkte därför motionen. En reservation lämnades (V).

Utskottets ställningstagande

Utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade lämnade sitt betänkande med

förslag i maj 2017. Det har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa resultatet av beredningen och avstyrker därför motionen om stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierade verksamheter.

Översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av brottet hets mot folkgrupp i grundlagarna.

Motionerna

I motionerna 2020/21:1219 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) yrkande 2 och 2021/22:3627 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) yrkande 2 begärs tillkännagivanden om att överväga en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp i grundlagarna. Motionärerna anför att gränsen för vilka uttalanden som anses utgöra hets mot folkgrupp och vilka som är tillåtna inom ramen för en kritisk diskussion på bl.a. sociala medier är vag och har förändrats över tid. Enligt motionärerna finns det anledning att göra en övergripande översyn och uppdatering av lagreglerna om hets mot folkgrupp för att anpassa dem till dagens samhälle och samhällsdebatt samt för att kodifiera rådande rättspraxis.

Gällande rätt

Regleringen av hets mot folkgrupp finns dels i 16 kap. 8 § brottsbalken (BrB), dels i 7 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen (TF) och 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Bestämmelserna om hets mot folkgrupp har varit föremål för översyn och revidering (se t.ex. prop. 2001/02:59 Hets mot folkgrupp, m.m.), senast i proposition 2017/18:59 Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner. I propositionen föreslogs bl.a. en utvidgning av tillämpningsområdet i bestämmelserna om hets mot folkgrupp genom att grunden könsöverskridande identitet eller uttryck skulle läggas till i bestämmelserna. Det föreslogs också att det uttryckligen ska framgå att det vid bedömningen av straffvärdet är en försvårande omständighet om ett motiv för ett brott har varit att kränka en person eller en grupp av personer på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck. Riksdagen antog regeringens förslag (bet. 2017/18:KU14, rskr. 2017/18:281 och bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16).

För hets mot folkgrupp döms således, genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2019, den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller

etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (16 kap. 8 § BrB).

Straffet för hets mot folkgrupp är fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter. För grovt brott är straffet fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet.

Om TF eller YGL är tillämplig gäller den lagen ensam som straff- och processlag (1 kap. 9 § TF och 1 kap. 14 § YGL). TF innehåller en fullständig uppräkningslista, en s.k. brottskatalog, av de gärningar som kan utgöra tryckfrihetsbrott när de begås genom tryckt skrift och är straffbara enligt vanlig lag (7 kap. TF). En av dessa gärningar är hets mot folkgrupp (7 kap. 6 § TF). Genom en hänvisning i YGL ska tryckfrihetsbrotten anses som yttrandefrihetsbrott om de begås i en framställning som omfattas av YGL och är straffbara enligt lag (5 kap. 1 § YGL).

När det gäller påföljder för tryck- och yttrandefrihetsbrott hänvisar TF och YGL till BrB. För ansvar för tryck- och yttrandefrihetsbrott krävs, utöver att brottet finns i TF:s brottskatalog, att gärningen också är straffbar enligt vanlig lag. Man brukar säga att det krävs ”dubbel täckning” för att ett brott ska vara straffbart som tryck- eller yttrandefrihetsbrott. Detta innebär att ansvarsområdet för sådana brott kan inskränkas men inte utvidgas utan ändring i TF eller YGL. En utvidgning av straffansvaret för t.ex. hets mot folkgrupp i BrB förutsätter alltså en motsvarande ändring i TF för att få genomslag för tryck- eller yttrandefrihetsbrottet. En inskränkning i BrB får däremot omedelbart genomslag för tryck- eller yttrandefrihetsbrottet.

Pågående arbete

Utredningen om rasistiska symboler

Regeringen beslutade i juli 2018 att låta en särskild utredare gå igenom hur brottet hets mot folkgrupp hittills har tillämpats när det gäller rasistiska och liknande symboler samt ta ställning till om den nuvarande straffrättsliga lagstiftningen om sådana symboler är ändamålsenligt utformad eller om den behöver förtydligas eller kompletteras (Ju 2018:03, dir. 2018:61). I uppdraget ingick även att lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om rasistiska symboler, överlämnade i maj 2019 betänkandet Rasistiska symboler – Praxisgenomgång och analys (SOU 2019:27) till regeringen. Utredningens övergripande bedömning var att den nuvarande straffrättsliga regleringen av rasistiska och liknande symboler är ändamålsenligt utformad. Bestämmelserna om hets mot folkgrupp bör därmed enligt utredningen inte ändras och det bör inte införas något särskilt förbud mot användning av vissa symboler.

Tidigare riksdagsbehandling

Under riksmötet 2019/20 behandlade utskottet en motion där det efterfrågades en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp i grundlagarna (bet. 2019/20:KU14). I sitt ställningstagande anförde utskottet att bestämmelserna om hets mot folkgrupp nyligen hade varit föremål för en revidering. Utskottet fann inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare att det inte finns skäl att ta initiativ till en revidering av bestämmelserna om hets mot folkgrupp i grundlagarna. Motionsyrkandena avstyrks.

Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser.

Jämför reservation 5 (V).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:95 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utvärdera reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om utgivares ansvar för material i databaser i syfte att undvika straffrihet för brottet hets mot folkgrupp. Motionärerna anför bl.a. att de nya regler, som infördes den 1 januari 2019 om möjlighet till ansvarsfrihet för material som publicerats på internet och som är äldre än ett år inte har fungerat på ett ändamålsenligt sätt. Enligt motionärerna har lagändringen utnyttjats av nazistiska organisationer för att straffritt sprida material som innebär hets mot folkgrupp.

Gällande rätt

Ett centralt inslag för tryck- och yttrandefriheten är den särskilda ansvarsordning som innebär att bara en person kan hållas ansvarig för innehållet i ett grundlagsskyddat massmedium (ensamansvar). Den ansvarige pekas ut i förväg enligt en särskild ansvarskedja, se 8 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) och 6 kap. yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Tanken med denna ordning är att främja yttrandefriheten men samtidigt underlätta ingripanden mot tryck- och yttrandefrihetsbrott.

En annan aspekt på ansvarsfrågorna rör reglerna om åtalspreskription vid tryck- och yttrandefrihetsbrott. Preskriptionstiderna i TF och YGL är korta

jämfört med preskriptionstiderna i BrB. Syftet är att den straffrättsliga bedömningen ska göras enligt de samhällsvärderingar som gällde vid tiden för publiceringen. Preskriptionstiden börjar som huvudregel löpa när ett yttrande offentliggörs för allmänheten för första gången (9 kap. 5 § TF och 7 kap. 3 § YGL). Ett undantag från huvudregeln att preskriptionstiden räknas från offentliggörandet rör tillhandahållanden av information ur grundlagsskyddade databaser, t.ex. en tidnings webbplats. För dessa gäller att preskriptionstiden beräknas från den tidpunkt när den aktuella informationen inte längre tillhandahålls. Det innebär att ett yttrandefrihetsbrott som begås på en grundlagsskyddad webbsida preskriberas först sex månader efter det att yttrandet har tagits bort.

Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2019 infördes en möjlighet till ansvarsfrihet för material som är äldre än ett år, se främst 6 kap. 6 och 7 §§ YGL (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36 och bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16). Regleringen innebär att om en utgivare inom två veckor efter att han eller hon har tagit emot en underrättelse av Justitiekanslern (JK) eller målsäganden om att en databas innehåller viss information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott tar bort informationen ur databasen, kan han eller hon inte hållas ansvarig för informationen. Detta gäller dock endast om det kan antas att informationen började tillhandahållas ur databasen tidigare än ett år före underrättelsen.

Det är JK eller målsäganden som måste bevisa att utgivaren kan hållas ansvarig för innehållet. Det är emellertid tillräckligt att det görs antagligt att informationen tillhandahölls ett år före underrättelsen eller senare för att en åberopad ansvarsfrihet ska underkännas.

Konsekvensen av att ett yttrande inte tas bort inom tvåveckorsfristen är att utgivaren fortsätter att ansvara straff- och skadeståndsrättsligt för yttrandet och att talan om ansvar kan väckas av JK eller målsäganden.

Pågående arbete m.m.

Justitiekanslerns årsredovisning

Av JK:s årsredovisning för 2019 framgår bl.a. följande i avsnittet Tryck- och yttrandefrihet inklusive rättegångar:

Den 1 januari 2019 infördes nya regler i YGL om ansvarsbefrielse för äldre material i databaser. Enligt 6 kap. 6 § YGL kan en utgivare av en databas, som har underrättats av Justitiekanslern eller målsäganden om att databasen innehåller information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott och som kan antas vara äldre än ett år, inte hållas ansvarig för informationen om materialet tas bort ur databasen inom två veckor efter det att underrättelsen togs emot. En motsvarande ansvarsfrihetsgrund följer av 6 kap. 7 § YGL när utgivaren, utan att först ha mottagit en underrättelse enligt 6 kap. 6 § YGL, tar bort informationen inom två veckor efter delgivning av en stämmingsansökan som avser ansvar eller skadestånd för yttrandefrihetsbrott, såvida inte Justitiekanslern eller målsäganden gör antagligt att informationen började tillhandahållas ett år före delgivningen eller senare.

Justitiekanslern har, när det gällt misstanke om yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp med anledning av ett mycket stort antal äldre artiklar och annat material på en webbplats, beslutat att lägga ned inledda förundersökningar sedan den ansvarige utgivaren efter underrättelse enligt 6 kap. 6 § YGL låtit avpublicera informationen inom föreskriven tid. Justitiekanslern har i några andra fall angående misstanke om hets mot folkgrupp, där förutsättningarna för tillämpning av regleringen om ansvarsbegränsning formellt sett inte varit tillämplig eftersom den ansvarige utgivaren tagit bort materialet utan föregående underrättelse från Justitiekanslern, lagt ned respektive förundersökning med hänvisning till grunderna för 6 kap. 6 och 7 §§ YGL.

I ett ärende, där förundersökning för förtal inletts år 2018 med anledning av publiceringar av artiklar på flera olika databaser, lades förundersökningen i vissa fall ned sedan respektive utgivare efter underrättelser enligt 6 kap. 6 § YGL tagit bort informationen. Beträffande andra tillhandahållanden i samma ärende, där artiklarna hade tagits bort men det var oklart när detta hade skett och någon underrättelse därför inte hade sänts till utgivaren, bedömde Justitiekanslern med tillämpning av grunderna för regleringen om ansvarsfrihet i 6 kap. 6 § YGL att allmänt åtal för förtal inte var påkallat. För de återstående artiklar som inte hade tagits bort men som modifierats på visst sätt fanns det inte sådana skäl som gjorde att det var påkallat med allmänt åtal.

Tidigare riksdagsbehandling

Den nuvarande regleringen om möjlighet till ansvarsfrihet för material som är äldre än ett år infördes genom de förslag som lämnades i proposition 2017/18:49 Ändrade mediegrundlagar. Vid utskottets beredning av propositionen (bet. 2017/18:KU16) behandlades en följdmotion där det begärdes att riksdagen skulle avslå propositionen i den del som avser preskriptionsregler och ansvar för databaser. I motionen begärdes även ett tillkännagivande om att reglerna om preskription och ansvar för databaser borde bli föremål för en förnyad översyn med inriktningen att behövliga grundlagsändringar skulle kunna träda i kraft 2023. I sitt ställningstagande anförde utskottet att det ansåg att regeringens förslag var väl avvägt. Utskottet tillstyrkte därför regeringens förslag och avstyrkte motionsyrkandena. En reservation lämnades (L).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att reglerna om möjlighet till ansvarsfrihet för information på grundlagsskyddade databaser som är äldre än ett år endast har varit i kraft i cirka tre år. Utskottet finner att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl att initiera en utvärdering av bestämmelserna. Motionsyrkandet avstyrks.

Spridning av pornografi och grova våldsskildringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att begränsa spridningen av pornografi och skildringar av grovt våld på internet.

Jämför reservation 6 (C, KD).

Motionerna

Begränsa spridning av pornografi

I motionerna 2020/21:1490 av Carina Ohlsson m.fl. (S), 2021/22:2151 av Carina Ohlsson (S), 2020/21:2778 yrkandena 1–3, 2021/22:2053 och 2021/22:3492 samtliga av Marlène Lund Kopparklint (M), 2020/21:2518 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C), 2021/22:2077 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsso (båda C), 2020/21:495 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 1 och 2020/21:3145 av Roland Utbult (KD) yrkande 3 efterfrågas uppdaterad lagstiftning för att begränsa spridningen av pornografi på nätet, särskilt för att skydda barn och unga. Flera av motionärerna anför att möjligheter som prövats i andra länder är åldersverifikation och att internetleverantörer erbjuder kunder porrfria abonnemang som standard, vilket innebär att kunder som vill se pornografi måste göra ett aktivt val.

Begränsa spridning av skildringar av grovt våld

Marlène Lund Kopparklint (M) efterfrågar i motionerna 2020/21:2777 yrkandena 1 och 2 och 2021/22:3491 yrkandena 1 och 2 krav på identifiering på sajter med material som innehåller grovt våld samt möjlighet för internetleverantörer att blockera sajter som inte har identifieringskrav på material som innehåller grovt våld.

Gällande rätt

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

En grundläggande princip i svensk tryck- och yttrandefrihetslagstiftning är förbudet mot censur och andra hindrande åtgärder. Enligt 1 kap. 8 § tryckfrihetsförordningen (TF) och 1 kap. 11 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) får inte myndigheter eller andra allmänna organ förhandsgranska yttranden i de medier som omfattas av TF och YGL. I TF är censurförbudet absolut. I YGL finns det ett undantag som innebär att det i lag får meddelas föreskrifter om s.k. biografcensur. Det är inte heller tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet i en skrift eller ett medium som omfattas av YGL förbjuda eller hindra offentliggörande eller spridning bland allmänheten av skriften eller mediet om åtgärden inte har stöd i TF eller YGL.

Enligt 3 kap. 1 § YGL råder etableringsfrihet för sändningar av program genom tråd. Etableringsfriheten hindrar dock inte att det i lag bl.a. meddelas föreskrifter om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp (3 kap. 2 § YGL). Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Även sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen.

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen.

Enligt 1 kap. 14 § TF och 1 kap. 21 § YGL är dessa grundlagar inte tillämpliga på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Barnpornografi undantas därmed helt från grundlagsskyddet.

Även vissa former av spridning av pornografi är undantagna från TF:s tillämpningsområde. Enligt 6 kap. 2 § TF gäller utan hinder av denna grundlag vad som föreskrivs i lag när någon

1. visar en pornografisk bild på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning sänder eller tillställer någon en sådan bild på annat sätt eller
2. bland barn och ungdom sprider en tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller annars medföra annan allvarlig fara för de unga.

I 3 kap. 12 § första stycket YGL anges att bestämmelserna i grundlagen inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter om straff och särskild rättsverkan för den som

1. visar pornografiska bilder på eller vid allmän plats genom skyltning eller något liknande förfarande på ett sätt som kan väcka allmän anstöt
2. utan föregående beställning med post eller på annat sätt tillställer någon pornografiska bilder eller
3. bland barn och ungdom sprider tekniska upptagningar som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra annan allvarlig fara för de unga.

Enligt 7 kap. 1 § TF ska de gärningar som anges i 7 kap. 2–20 §§ TF anses vara tryckfrihetsbrott om de begås i en tryckt skrift och är straffbara enligt lag, dvs. enligt BrB. Enligt 7 kap. 7 § TF anses olaga våldsskildring som innebär att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids vara ett tryckfrihetsbrott om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (jfr 16 kap. 10 c § BrB). Gärningen ska anses som yttrandefrihetsbrott om den begås i ett program eller en teknisk upptagning och är straffbar enligt lag (5 kap. 1 § YGL). Som yttrandefrihetsbrott anses även en sådan olaga våldsskildring genom vilken någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids (jfr 16 kap. 10 c § BrB). Detta gäller dock

inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (5 kap. 2 § YGL).

Radio- och tv-lagen

Enligt 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen får program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte sändas i tv under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Sådana program får inte heller tillhandahållas i beställ-tv på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Enligt 5 kap. 3 § ska en leverantör av medietjänster som sänder eller tillhandahåller program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder varna för att sådant innehåll förekommer.

Enligt 16 kap. 1 § radio- och tv-lagen övervakar Justitiekanslern (JK) genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller tillhandahållits i beställ-tv innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 §. Enligt 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller ljudradio eller som har tillhandahållits i beställradio som finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst eller i beställ-tv står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Finner nämnden att en sändning eller ett tillhandahållande innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 § ska nämnden göra en anmälan om detta till JK.

Av 17 kap. 13 § radio- och tv-lagen framgår att om någon vid upprepade tillfällen sänder eller tillhandahåller program med våldsskildringar eller med pornografiska bilder i tv på tider och sätt som avses i 5 kap. 2 §, får JK förelägga denne att inte på nytt sända eller tillhandahålla sådana program på tider och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Genom ändringar i radio- och tv-lagen som trädde i kraft den 1 december 2020 innehåller lagen numera även bestämmelser som riktar sig till tillhandahållare av videodelningsplattformar (prop. 2019/20:168, bet. 2020/21:KU3, rskr. 2020/21:16). En videodelningsplattform kan beskrivas som en tjänst där audiovisuellt innehåll, dvs. rörlig bild med eller utan ljud, laddas upp av användare av tjänsten och tillhandahålls allmänheten (se 3 kap. 1 § 23 radio- och tv-lagen). Ett exempel på en videodelningsplattform är Youtube. Bestämmelserna i radio- och tv-lagen tillämpas emellertid endast på videodelningsplattformar om leverantören av plattformen är etablerad i Sverige (se 1 kap. 3 a § radio- och tv-lagen).

Närmare bestämmelser om videodelningsplattformar har införts i 9 a kap. radio- och tv-lagen. Regleringen innebär bl.a. att en leverantör av en videodelningsplattform ska vidta lämpliga åtgärder så att användargenererade videor, tv-program och audiovisuella kommersiella meddelanden med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte tillhandahålls på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se dessa, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt (1 §). Vidare ska en leverantör av en videodelningsplattform, enligt 3 §, vidta lämpliga åtgärder för att användargenererade videor, tv-program och audiovisuella kommersiella meddelanden på plattformen inte har ett innehåll som avses i bestämmelserna om

1. olaga hot i 4 kap. 5 § BrB
2. uppvigling i 16 kap. 5 § BrB
3. hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § BrB
4. barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § BrB
5. olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § BrB eller
6. brott enligt 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Myndigheten för press, radio och tv utövar tillsyn och får besluta om de förelägganden som behövs i enskilda fall för att en leverantör av en videodelningsplattform ska följa bestämmelserna om lämpliga åtgärder i 9 a kap. 1 och 3 §§ radio- och tv-lagen (se 16 kap. 3 och 9 a §§ och 17 kap. 11 a § radio- och tv-lagen). Myndighetens förelägganden kan inte förenas med vite. I propositionen anger regeringen att den har för avsikt att följa utvecklingen på området och att det kan finnas anledning att återkomma i frågan om det skulle visa sig att bestämmelserna inte följs och att leverantörerna inte rättar sig efter beslutade förelägganden (prop. 2019/20:168 s. 129).

Brottsbalken

Enligt 16 kap. 10 a § första stycket brottsbalken (BrB) döms för barnpornografibrott den som

1. skildrar barn i pornografisk bild
2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn
4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder eller
5. innehar en sådan bild av ett barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till.

Straffet för barnpornografibrott är fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter eller fängelse i högst sex månader. Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det framgår av bilden och omständigheterna kring den att den avbildade personen är under 18 år. Är brottet att anse som grovt, döms för grovt barnpornografibrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Enligt 16 kap. 10 c § BrB döms den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.

Enligt 16 kap. 11 § BrB döms den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar en pornografisk bild på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt för otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på något annat sätt tillställer någon en pornografisk bild utan föregående beställning.

Den som bland barn eller ungdomar sprider en skrift, bild eller teknisk upptagning som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran döms för förledande av ungdom till böter eller fängelse i högst sex månader (16 kap. 12 § BrB).

Pågående arbete m.m.

Uppdrag till Barnombudsmannen

Den 27 februari 2020 gav regeringen Barnombudsmannen i uppdrag att utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter kartlägga befintlig kunskap från såväl forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar, eller exponeras för, pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer (A2020/00346/JÄM).

Barnombudsmannen redovisade uppdraget till regeringen den 30 juni 2021 i tre delrapporter (dnr 2020-0063): en forskningsöversikt, en metodöversikt och en delrapport där erfarenheter och kunskap från barn och unga samt offentliga och ideella aktörer samlats.

Enligt Barnombudsmannen visar kartläggningen att det saknas systematiska utvärderingar av de metoder och verktyg som används för att skydda och stärka barn mot pornografins potentiella negativa effekter. Ett systematiskt kvalitetsarbete och vetenskapliga utvärderingar kopplade till de utbildningsinsatser och andra metoder som används behöver enligt Barnombudsmannen tas fram utifrån ett tydligt barnrättsperspektiv.

Svar på skriftlig fråga

Den 9 december 2020 besvarade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson två skriftliga frågor (fr. 2020/21:773 och fr. 2020/21:777) om ifall han ämnade verka för att barn inte lika enkelt ska få åtkomst till pornografi på internet som i dag och om han ämnade verka för att begränsa barns tillgång till material på internet som innehåller grovt våld. Han anförde följande som svar:

Pornografiska framställningar och skildringar av grovt våld förekommer i stor utsträckning på nätet. Det är en självklar utgångspunkt att det som är olagligt offline också är olagligt online. Den som exempelvis sprider bilder av sexuellt våld eller tvång (s.k. våldspornografi) på nätet kan dömas för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Sådana brottsliga ageranden ska givetvis utredas och beivras av de brottsbekämpande myndigheterna.

En undersökning som genomförts av Statens medieråd (Ungar och medier 2019) visar att nästan var tredje tonårskille i åldrarna 13–18 år tittar på pornografi en eller flera gånger i veckan. Motsvarande siffra för tjejer i samma åldrar är 3 procent. Vad gäller barns och ungas tillgång till innehåll som pornografiska framställningar och skildringar av grovt våld kan konstateras att det finns en risk att även yngre barn tar del av sådant innehåll om inte vårdnadshavare ser till att installera någon typ av filter på sina barns mobiltelefoner, surfplattor m.m.

I debatten förekommer många uppgifter om exempelvis pornografins negativa påverkan på barns och ungas hälsa och utveckling. Regeringen har därför gett Barnombudsmannen i uppdrag att kartlägga befintlig kunskap från såväl forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar eller exponeras för pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer. Kartläggningen ska omfatta eventuella samband mellan konsumtion av eller exponering för pornografi och negativa effekter hos barn och unga, t.ex. ett våldsamt beteende i ungas intima relationer.

I det uppdrag som Barnombudsmannen har fått ingår det också att inventera metoder och arbetssätt för att stärka barns och ungas motståndskraft och skydda dem mot negativ inverkan av pornografi och att inventera metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi. Inventeringen kommer också att vara intressant i förhållande till det grova våldet på nätet.

Jag vill samtidigt understryka att det är en stor skillnad mellan å ena sidan frivilliga metoder och arbetssätt som att vårdnadshavare kan ta kontroll över vilket innehåll på nätet som barn kan ta del av eller att plattformarna genom självsanerande åtgärder tar ansvar för att innehåll som pornografi inte sprids till barn och å andra sidan att gå fram med lagstiftning som hindrar barn från att ta del av visst innehåll.

Lagstiftning med krav på begränsningar som blockering av innehåll på nätet eller förbud av olika slag innebär alltid svåra avvägningar i förhållande till skyddet för bl.a. yttrandefriheten och informationsfriheten. I fråga om pornografi är det exempelvis inte möjligt att ställa upp några krav på internetleverantörer som hindrar åtkomsten till innehåll som skyddas av yttrandefrihetsgrundlagen.

Den absoluta merparten av pornografiska framställningar och skildringar av grovt våld som finns på nätet bedöms dock falla utanför yttrandefrihetsgrundlagens skydd. För hemsidor som inte omfattas av detta skydd ska begränsningar av möjligheterna att ta del av och sprida pornografiska framställningar och annat innehåll bedömas enligt

bestämmelserna om yttrandefrihet och informationsfrihet i regeringsformen. Dessa friheter får begränsas genom lag men endast om vissa i regeringsformen angivna förutsättningar är uppfyllda. Begränsningar måste bl.a. alltid vara proportionerliga och får därför inte gå längre än vad som är nödvändigt.

I sammanhanget är det också av betydelse att riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat att det är viktigt att samhället på olika sätt försöker motverka pornografi men att detta i första hand inte bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten.

Barnombudsmannens rapport ska redovisas till regeringen senast den 30 juni 2021. Rapporten kommer att vara ett viktigt kunskapsunderlag för fortsatta överväganden på området.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om pornografi och våldsskildringar. Utskottet har i sina ställningstaganden betonat vikten av att samhället på olika sätt försöker motverka spridning av grova våldsskildringar och av pornografi, särskilt till barn och unga, men har framhållit att detta inte i första hand bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagskyddade tryck- och yttrandefriheten (se bl.a. bet. 2000/01:KU9 s. 35, bet. 2017/18:KU16 s. 59, bet. 2018/19:KU29 s. 32 och bet. 2019/20:KU14 s. 32).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om pornografi och våldsskildringar. Utskottet vill liksom tidigare betona vikten av att samhället på olika sätt försöker motverka spridning av grova våldsskildringar och av pornografi, särskilt till barn och unga, men vill även framhålla att detta inte i första hand bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagskyddade tryck- och yttrandefriheten. Motionsyrkandena avstyrks.

Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över regleringen av yttrandefriheten på internet och i sociala medier, regleringen av techjättarna och åtgärder för att kunna beivra s.k. deepfakes.

Jämför reservation 7 (SD) och 8 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3291 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkandena 5–17 efterfrågas åtgärder till skydd för yttrandefriheten på internet med fokus på regleringen av de s.k. techjättarna. I yrkandena 5–8 och 15–17 begär motionärerna tillkännagivanden om den innehållsmoderering som sker på

techjättarnas onlineplattformar. Bland annat efterfrågas reglering av s.k. trusted flaggers och skuggbanning. Vidare begärs att moderatörer ska ha genomgått utbildning i svensk yttrandefrihetsrätt, att enskilda användare ska ha rätt att få information om varför visst innehåll visats för användaren samt förbud mot att genom otillbörliga justeringar i algoritmer premiera eller missgynna vissa åsiktsriktningar eller partier. I yrkande 9 begärs att behörigheten att ta ned innehåll från internet regleras på nationell nivå och i yrkande 10 efterfrågas att en myndighet bör ha tillsyn över det yttrandefrihetsrättsliga klimatet på internet. I yrkandena 11–14 efterfrågas åtgärder som syftar till att enskilda användare ska kunna komma till sin rätt, bl.a. genom överklagandemöjligheter och utökade sanktioner. Om innehåll som är lagligt tas ned ska det enligt motionärerna finnas en rätt till skadestånd, vars storlek ska differentieras bl.a. utifrån den ifrågasatta åtgärdens inverkan på den politiska åsiktsbildningen.

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 38 begärs ett tillkännagivande om att samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på de sociala medier-jättarna så att de inte tillåter att desinformation sprids på deras plattformar.

I motion 2021/22:4153 av Fredrik Schulte (M) begärs ett tillkännagivande om att stärka yttrandefriheten på nätet genom att överväga ett sanktionssystem för stora publika sociala medier-plattformar i det fall de stänger av eller censurerar användare för en åsiktsyttring som är förenlig med svensk yttrandefrihet.

Jan Ericson (M) efterfrågar i två motioner, 2020/21:1165 och 2021/22:3316, tillkännagivanden om att skydda yttrandefriheten på sociala medier. Även i de likalydande motionerna 2020/21:1052 och 2021/22:287, båda av Jonas Andersson i Skellefteå (SD), begärs tillkännagivanden om att värna yttrandefrihet och åsiktsfrihet på internet i allmänhet och sociala medier i synnerhet (yrkande 1). Motionären vill även att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med en skrivelse om läget för yttrandefriheten på internet, i synnerhet dess kontakter med sociala medier-företag (yrkande 2).

I motion 2020/21:736 av Josef Fransson (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att utreda regleringen av nätföretag med monopol-liknande ställning.

I motion 2021/22:2477 av Angelika Bengtsson (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör initiera en dialog mellan de globala medieaktörerna för att säkerställa att det fria ordet inte tystas godtyckligt på de stora digitala plattformarna.

I motion 2020/21:1531 av Tina Acketoft (L) begärs åtgärder för att s.k. deepfakes ska kunna beivras. Motionären anför att teknik som möjliggör grundligt gjorda och genomarbetade förfalskningar, s.k. deepfakes, ger upphov till både möjligheter och risker. En av riskerna är att viktiga politiska beslut skulle kunna påverkas genom att folk manipuleras av falska videor. En annan risk är att vårt förtroende för medier och information i allmänhet

urholkas när vi inte kan vara säkra på att det vi ser är sant. Motionären anser att det behövs en bred utredning för att säkerställa att svensk lagstiftning är i fas med teknikutvecklingen.

Gällande rätt

I 1 kap. 1 § regeringsformen (RF) framhålls att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten respektive informationsfriheten är garanterad genom 2 kap. 1 § RF. Enligt denna bestämmelse är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Informationsfriheten innebär en frihet att inhämta och ta emot upplysningar samt att i övrigt ta del av andras yttranden.

Begränsningar i yttrandefriheten får enligt 2 kap. 21 § RF göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar.

I fråga om tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i radio, tv eller vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar gäller tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). TF och YGL innehåller ett detaljerat skyddssystem för tryck- och yttrandefriheten. Systemet vilar på ett antal grundprinciper som syftar till att ge ett särskilt starkt skydd för tryckta skrifter och vissa andra medieformer. De principer det handlar om är principerna om censurförbud, etableringsfrihet, ensamansvar, meddelarskydd, en särskild brottskatalog och en särskild rättegångsordning. En viktig komponent i skyddet är vidare att inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av de två grundlagarna. Begränsningar av det slaget förutsätter alltså en grundlagsändring.

Enligt 4 och 5 kap. brottsbalken (BrB) kan den som uttalar hot eller kränkningar göra sig skyldig till brott, t.ex. olaga hot, ofredande, förtal eller förolämpning. Straffbestämmelserna om olaga hot och förolämpning förtydligades och moderniserades genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2019 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36 och bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16). Även straffbestämmelsen om ofredande moderniserades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2018. Sedan den 1 januari 2018 kan vidare den som gör intrång i någons privatliv genom spridning av vissa slag av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är avsedd att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, dömas för olaga integritetsintrång (4 kap. 6 c § BrB).

Olaga hot, förtal och förolämpning är även straffbart som tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott om de begås i grundlagsskyddade medier (7 kap. 2–4 §§ TF och 5 kap. 1 § YGL). Ofredande och olaga integritetsintrång omfattas däremot inte av TF:s brottskatalog.

Enligt 18 kap. 5 § BrB kan den som begår olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara dömas för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år. Brott mot medborgerlig frihet är även straffbart som tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott om det begås i grundlagsskyddade medier (7 kap. 11 § TF och 5 kap. 1 § YGL).

Genom lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster (e-handelslagen) genomförs merparten av Europa-parlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden. E-handelslagen är tillämplig på informationssamhällets tjänster och påbörjande och utövande av verksamhet som rör sådana tjänster (1 §). Vad som avses med informationssamhällets tjänster definieras i 2 § e-handelslagen. Om en informationssamhällets tjänst i något fall omfattas av bestämmelserna i TF eller YGL gäller enligt förarbetena de bestämmelserna före lagen (prop. 2001/02:150 s. 55).

E-handelslagen innehåller bestämmelser om ansvarsfrihet för material som en tjänsteleverantör överför eller lagrar (16–19 §§). Bestämmelserna reglerar bl.a. ansvarsfrihet för sådana mellanhänder som bara överför information som andra har lämnat eller tillhandahåller tillgång till själva nätet etc. (s.k. mere conduit), för sådana mellanhänder som lagrar information endast i syfte att effektivisera vidare överföring till andra tjänstemottagare (s.k. cachning) och för olika typer av värdtjänster såsom webbhotell eller elektroniska anslagstavlor.

I lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor, nedan BBS-lagen, åläggs den som tillhandahåller elektroniska anslagstavlor vissa skyldigheter. Med elektronisk anslagstavla avses en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden där användare kan tillföra meddelanden och läsa eller på annat sätt få del av andras meddelanden (1 § BBS-lagen och prop. 1997/98:15 s. 9). BBS-lagen är inte tillämplig på yttranden som skyddas av TF eller YGL (2 §).

Enligt 5 § första stycket BBS-lagen ska den som tillhandahåller tjänsten ta bort ett meddelande som en användare sänt in till en elektronisk anslagstavla eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet bl.a. om meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om

- olaga hot i 4 kap. 5 § BrB
- olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § BrB
- uppvigling i 16 kap. 5 § BrB
- hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § BrB
- barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § BrB
- olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § BrB eller

- offentlig uppmaning i 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar (7 § BBS-lagen).

Pågående arbete

Åtgärder mot desinformation inom EU

I april 2018 presenterade kommissionen en EU-strategi för att bekämpa desinformation online (COM(2018) 236 final). Strategin innebär ett brett arbete för att öka motståndskraften mot desinformation inom EU. För att bidra till ett mer tillförlitligt och transparent ekosystem online åtog sig kommissionen att samla de stora digitala plattformsföretagen liksom reklambranschen, medier och civilsamhälle och ta fram en uppförandekod om desinformation. Regeringen har välkomnat det gemensamma strategiska arbete som föreslås (se faktaPM 2017/18:FPM95 Meddelande om att bekämpa desinformation online).

I oktober 2018 inrättade EU en uppförandekod om desinformation. Uppförandekoden om desinformation har undertecknats av ett antal onlineplattformar, bl.a. Facebook, Google och Twitter. Enligt uppförandekoden åligger det onlineplattformarna att årligen rapportera om sina åtgärder i arbetet med att bekämpa desinformation.

I december 2018 fastslog kommissionen och EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, härefter utrikesrepresentanten, en åtgärdsplan för att motverka desinformation. Planen utgick från de erfarenheter som dragits inom arbetsgruppen East Strat Com, som inrättats vid Europeiska utrikestjänsten för att motverka informationspåverkan från Ryssland. En viktig del av åtgärdsplanen var att uppmana internetplattformar att vidta ytterligare åtgärder för att leva upp till den uppförandekod om desinformation som de anslutit sig till efter kommissionens meddelande från april 2018. Under våren 2019 inrättades också Rapid Alert System (RAS) som en plattform för snabbt informationsutbyte mellan medlemsländerna och EU-institutionerna.

Mot bakgrund av den stora mängd desinformation som kan kopplas till covid-19 lade kommissionen och utrikesrepresentanten i juni 2020 fram ett gemensamt meddelande om det gemensamma arbetet för att stävja sådan desinformation (JOIN(2020) 8). I meddelandet föreslogs ett nytt övervaknings- och rapporteringssystem där plattformarna uppmanas att varje månad rapportera alla skadliga påverkansaktioner som upptäckts i deras tjänster och vilka åtgärder som vidtagits för att stävja desinformation kopplad till covid-19, inklusive data om reklam med anknytning till sådan

desinformation. Regeringen har välkomnat arbetet för att öka företagens rapportering av sitt arbete under uppförandekoden (se faktaPM 2019/20:FPM55 Meddelande om att gripa in mot covid-19-desinformation – Kolla fakta).

I december 2020 presenterade kommissionen EU:s handlingsplan för demokrati (COM(2020) 790 final). Handlingsplanen, som är indelad i tre delar, behandlar skydd av val och demokratisk delaktighet, stärkande av en mångfald av fria medier och hur desinformation ska motverkas. När det gäller åtgärder mot desinformation framgår av det handlingsplanen att kommissionen anser att den utvärdering som gjorts av den nuvarande uppförandekoden om desinformation har visat på brister. Kommissionen aviserade att den i dialog med relevanta aktörer, inklusive det civila samhället, skulle ta fram och utfärda en vägledning om hur uppförandekoden ska stärkas. Arbetet har en nära koppling till utarbetandet av ett nytt regelverk för den inre marknaden för digitala tjänster som kommissionen föreslog den 15 december 2020. Den övergripande ram för tillsyn, ansvarsutkrävande och transparens som föreslås i förordningen om en inre marknad för digitala tjänster (DSA), se vidare nedan, utgör en grund för arbetet mot desinformation. Vad avser arbetet mot desinformation har regeringen särskilt välkomnat förslagen om nära samarbete med det civila samhället, näringslivet och andra berörda parter för att öka kunskapen om hotbilder i fråga om desinformation liksom för att bidra till arbetet med att utveckla uppförandekoden om desinformation (se faktaPM 2020/21:FPM59 EU:s handlingsplan för demokrati).

I maj 2021 presenterade kommissionen den aviserade vägledningen om uppförandekoden om desinformation (COM(2021) 262 final). I vägledningen ger kommissionen sin syn på vad som bör göras för att förbättra uppförandekoden. Åtgärderna innefattar huvudsakligen sex delar:

- Fler aktörer uppmanas att ansluta sig till koden.
- Lönsamheten för desinformation via annonser ska minska.
- Koden ska bli heltäckande och omfatta alla typer av icke-autentiskt beteende på plattformarna.
- Användarna ska erbjudas fler verktyg för att flagga felaktigheter och undvika desinformation.
- Faktagranskningen ska utökas i syfte att ge forskare ett mer omfattande underlag.
- Resultaten av de åtgärder som plattformarna vidtar ska mätas.

Regeringen har välkomnat att kommissionen engagerar sig starkt i frågan om att motverka desinformation (se faktaPM 2020/21:FPM125 Meddelande om vägledning om uppförandekoden om desinformation).

Förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster

I december 2020 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster (COM(2020) 825), ofta kallad DSA (Digital

Services Act). Kommissionens förslag tar sikte på leverantörer av digitala tjänster såsom digitala förmedlingstjänster (providers of intermediary services). Begreppet inkluderar tre huvudgrupper av leverantörer som i olika grad tar befattning med information som användare av deras tjänster tillhandahåller – s.k. mere conduit som enbart vidarebefordrar information, cashiertjänster som därutöver utför en tillfällig mellanlagring av information och värdtjänster som tar en mer aktiv befattning med informationen. Begreppet värdtjänster inkluderar i sin tur en än mer aktiv grupp av aktörer som på begäran av en tjänstemottagare lagrar information eller sprider den vidare, s.k. internetplattformar (online platforms). Det kan t.ex. vara digitala marknadsplatser som webbplatser eller mobilapplikationer där konsumenter kan köpa varor eller tjänster från olika bolag, sociala medier-plattformar och sökmotorer.

Syftet med förslaget är att uppnå en välfungerande inre marknad för digitala tjänster och att anpassa samt harmonisera ansvarsregler för tillhandahållare av förmedlingstjänster. Förslaget syftar även till att förbättra medlemsstaternas samarbete i fråga om efterlevnad. Det syftar vidare till att säkerställa transparens, trygghet och säkerhet samt respekt för grundläggande rättigheter i en digital miljö.

Tillhandahållare av förmedlingstjänster föreslås omfattas av stegvis striktare krav, bl.a. när det gäller transparens mot myndigheter och slutanvändare. Värdtjänster, internetplattformar och mycket stora plattformar åläggs också att inrätta en s.k. notice and action-mekanism. De mycket stora internetplattformarna ges därutöver också incitament att ingå särskilda överenskommelser med myndigheter om att vidta åtgärder för att uppfylla förordningens krav i samband med tillsyn. Alla tillhandahållare av förmedlingstjänster ges också incitament att vidta proaktiva åtgärder bl.a. för att identifiera och ta bort olagligt innehåll på eget initiativ.

Regeringen har välkomnat kommissionens förslag. Sammantaget anser regeringen att förordningen har potentialen att bidra till ökad transparens, trygghet och förutsägbarhet för slutanvändare och de digitala tjänster som verkar på marknaden. Regeringens målsättning med förhandlingsarbetet är också en balans som bl.a. säkerställer respekten för mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefriheten, jämställdhet och principen om icke-diskriminering. I detta ingår att verka för att de bedömningar som förordningen kräver av berörda aktörer ska röra uppenbart olagligt innehåll (se faktaPM 2020/21:FPM67 Förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster).

Under våren och hösten 2021 överlade regeringen med konstitutionsutskottet om grundlagsaspekterna av förslaget. Europeiska unionens råd, konkurrenskraftsrådet, beslutade enhälligt den 25 november 2021 om en allmän riktlinje om förslaget till rättsakt om digitala tjänster.

Svar på skriftliga frågor

Under riksmötet 2020/21 ställdes ett antal skriftliga frågor till bl.a. kultur- och demokratiminister Amanda Lind om yttrandefriheten på internet och regleringen av techjättarna. Sålunda besvarade kultur- och demokratiministern den 5 maj 2021 en skriftlig fråga (fr. 2020/21:2693) om hur hon ser på det faktum att it-jättar som har en monopolliknande ställning kan censurera viktiga samhällsaktörer, och om man kan förvänta sig åtgärder från hennes sida för att, inte minst på nätet, ytterligare stärka yttrandefriheten. Hon anförde följande som svar:

Det senaste årtiondet har enskilda fått helt nya möjligheter att sprida tankar och idéer och att delta i den allmänna debatten. Den digitala utvecklingen och tillgången till fritt internet ger stora möjligheter att skapa och distribuera olika typer av innehåll som kan nås av alla. Internetplattformar har en viktig roll i den utvecklingen.

Yttrandefriheten har en lång tradition och en stark ställning i Sverige och utgör en av demokratins hörnstenar. Yttrandefriheten innebär att det allmänna, med några undantag, inte kan straffa dig för något du uttrycker. Det förbud mot censur som återfinns i våra grundlagar handlar om relationen mellan individen och det allmänna. De stora internetplattformarna är inte allmänna utan privata aktörer.

Rätten att uttrycka en åsikt innebär inte en skyldighet för andra att sprida den. Den enskildes användning av de stora internetplattformarnas tjänster, och plattformarnas moderering, är föremål för de användarvillkor som den enskilde accepterat för att kunna nyttja tjänsten. Det är med andra ord en civilrättslig (avtalsrättslig) fråga mellan användaren och plattformen.

Det är otvetydigt så att de största internetplattformarna har fått en mycket stark ställning inte bara för opinionsbildning och debatt, utan också för relationer mellan offentliga och privata aktörer och allmänheten. Det är inte bra att individers, institutioners och andra aktörers praktiska möjlighet att kommunicera och delta i debatten gjorts alltför beroende av ett fåtal dominerande och kommersiella aktörers bedömningar. Detta är en fråga vi behöver hantera vidare.

Just nu förhandlas inom EU ett förslag till en förordning om en inre marknad för digitala tjänster (KOM 2020:825). Förslaget från kommissionen innebär att användare som får innehåll borttaget eller blockerat bör få reda på grunderna för detta. Vidare föreslås att det införs regler om hantering av anmälan och åtgärder mot olagligt innehåll liksom att internetplattformarna ska åläggas att utforma ett system för överprövning för den vars innehåll blir föremål för åtgärder. Det är viktigt att plattformarnas verksamhet utövas transparent, särskilt gentemot dem som är beroende av tjänsterna för att nå ut, som t.ex. medieaktörer.

Som kultur- och demokratiminister med ansvar för mediefrågor följer jag arbetet inom det här området noga. Det handlar om svåra frågor som behöver diskuteras både nationellt och internationellt. Viktiga utgångspunkter för regeringens arbete i relation till lagstiftning som träffar internetplattformar är att värna en vidsträckt yttrandefrihet, att lagstiftningen ska vara proportionerlig, tydligt avgränsad i förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen och innehålla tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksmötet 2019/20 avstyrkte utskottet en motion om att se över regleringen av techjättarna i syfte att bekämpa spridningen av hatpropaganda, hot och falska nyheter (bet. 2019/20:KU14). Motionären anförde bl.a. att de globala internetplattformarnas algoritmer är utvecklade för att i praktiken rekommendera, tillgängliggöra och synliggöra innehållet på nätet till användarna. Motionären menade att det är påkallat med en översyn av hur plattformarnas storlek, algoritmer i sociala medier och de digitala marknadernas funktionssätt påverkar medier, demokrati och det offentliga samtalet.

I sitt ställningstagande framhöll utskottet inledningsvis vikten av att värna den grundlagsreglerade informations- och yttrandefriheten och förespråkade lösningar som i första hand bygger på frivillighet. Vidare konstaterade utskottet att det under 2018 dels hade antagits en strategi för att bekämpa desinformation, dels hade en uppförandekod för desinformation inrättats. Utskottet noterade även att regeringen på ett nationellt plan hade vidtagit en rad åtgärder för att förebygga och hantera hot och hat bl.a. mot journalister. Utskottet fann mot den bakgrunden inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av motionen. Den avstyrktes därmed.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare framhålla vikten av att värna den grundlagsreglerade informations- och yttrandefriheten och förespråkar lösningar som i första hand bygger på frivillighet.

Utskottet konstaterar att det inom EU har vidtagits en rad åtgärder för att motverka desinformation på internet. Utskottet noterar särskilt det förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster som för närvarande förhandlas inom EU och som bl.a. syftar till att anpassa samt harmonisera ansvarsregler för de stora sociala medier-plattformarna och till att säkerställa transparens och respekt för grundläggande rättigheter i en digital miljö.

Mot bakgrund av det arbete som pågår inom EU är utskottet inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. De avstyrks därmed.

Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att inrätta en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag.

Jämför reservation 9 (C).

Motionerna

I kommittémotionerna 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25 och 2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2 begärs tillkännagivanden om en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag. Motionärerna anför att svenska mediehus har drabbats hårt av coronapandemin och att det kan öppna för att utländska statsaktörer köper upp fria och oberoende medier i Sverige. Enligt motionärerna är det betydelsefullt att säkerställa nationella säkerhetsintressen, exempelvis genom en granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar.

Gällande rätt

Enligt regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet. Yttrandefriheten innebär en frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Yttrandefriheten enligt RF är inte absolut utan får begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Yttrandefriheten får begränsas med hänsyn till bl.a. rikets säkerhet samt allmän ordning och säkerhet.

Yttranden i tryckta skrifter och i medier styrs närmare av tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Dessa lagar syftar bl.a. till att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning och innebär en frihet för var och en att i tryckt skrift, i radio- och tv-sändningar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar bl.a. uttrycka tankar och åsikter och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst. Inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av dessa grundlagar. Ytterligare begränsningar förutsätter grundlagsändring.

TF och YGL vilar på vissa grundprinciper. En av dessa är etableringsfriheten. På tryckfrihetens område innebär principen att varje fysisk och juridisk person har rätt att trycka och sprida tryckta skrifter. I princip alla led i framställningen och spridningen av grundlagsskyddade medier omfattas. När det gäller etableringsfriheten på YGL:s område skiljer grundlagen mellan

sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt. För sändningar genom tråd råder etableringsfrihet, om än inte helt oinskränkt, medan rätten att sända program på annat sätt får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana föreskrifter finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Utgångspunkten för fri- och rättighetsskyddet i 2 kap. RF är att det gäller för var och en. Förutom ett skydd för svenska medborgare tillerkänns alltså även andra personer här i riket ett betydande skydd. Till sin omfattning är detta skydd, med några få undantag, identiskt med det skydd som svenska medborgare har. Skillnaden är att grundlagsskyddet är svagare än för svenska medborgare genom att flera av fri- och rättigheterna, bl.a. yttrandefriheten och informationsfriheten, kan begränsas genom särskilda föreskrifter i lag. Det är alltså möjligt att begränsa yttrande- och informationsfriheten enligt RF för både svenska medborgare och andra genom vanlig lag, om det sker inom de ramar och under de förutsättningar som anges i 2 kap. 20–23 §§ RF. Vidare är det enligt 2 kap. 25 § 1 RF möjligt att genom lag införa särskilda begränsningar i bl.a. yttrandefriheten och informationsfriheten för andra än svenska medborgare.

Enligt både TF (14 kap. 5 §) och YGL (12 kap. 3 §) är det möjligt att genom lag särskilt begränsa yttrandefriheten för andra än svenska medborgare och svenska juridiska personer. En sådan begränsning finns i 2 kap. 1 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Bestämmelsen innebär att bara sådana utlänningar som är medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller har sin hemvist i Sverige och sådana utländska juridiska personer som har etablerats inom EES och har sitt säte, huvudkontor eller huvudsakliga verksamhetsställe inom detta område får äga en periodisk skrift som trycks i Sverige.

Pågående arbete m.m.

En moderniserad radio- och tv-lag

Regeringen gav i juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för genomförande av direktivet om ändring av AV-direktivet (dir. 2018:55). Utredningen antog namnet 2018 års AV-utredning (Ku 2018:03). I augusti 2019 överlämnade utredningen betänkandet *En moderniserad radio- och tv-lag – genomförande av ändringar i AV-direktivet* (SOU 2019:39) till regeringen.

Utredningen övervägde bl.a. hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövningen för tv, text-tv och ljudradio. Utredningen konstaterade att det inte ingår vid någon del av tillståndsprövningen – vare sig vid tilldelning, överlåtelse eller återkallelse – att särskild hänsyn ska tas till Sveriges säkerhet. Det finns alltså inte möjlighet att låta bli att tilldela eller upphäva ett tillstånd till en aktör enbart på den grunden att aktören kan anses utgöra en nationell säkerhetsrisk.

Utredningen bedömde att det bör införas en ny grund för återkallelse i radio- och tv-lagen med innebörden att sändningstillstånd får återkallas om tillståndshavaren bedriver sändningar som utgör en fara för Sveriges säkerhet. Det anfördes att den närmare utformningen av reglerna bör utredas vidare (SOU 2019:39 s. 383 f.).

Vidare anförde utredningen bl.a. att det finns fördelar med en ökad öppenhet om medietjänstleverantörers ägarstrukturer eftersom det kan underlätta för konsumenterna att skaffa sig en uppfattning om innehållet i en medietjänst. Enligt utredningen borde frågan om huruvida det kan införas ett krav om ökad transparens när det gäller ägarförhållanden på mediemarknaden utredas närmare, särskilt i förhållande till YGL (SOU 2019:39 s. 384 f.).

Regeringen delade utredningens bedömningar i dessa delar och anförde bl.a. att en av frågorna som borde utredas vidare var om en bestämmelse som möjliggör återkallelse bör gälla generellt för all radio- och tv-verksamhet där det krävs tillstånd att sända eller endast för sändningsverksamhet där det ställs villkor i sändningstillstånden på att innehållet i sändningarna inte får vålla fara för Sveriges säkerhet (prop. 2019/20:168 s. 166). Frågan om återkallelse av sändningstillstånd bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Ds 2021:12 s.12).

Lagrådsremissen Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag och bättre villkor för kommersiell radio

Regeringen beslutade den 22 december 2021 lagrådsremissen Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag och bättre villkor för kommersiell radio. I lagrådsremissen föreslår regeringen bl.a. att det ska införas nya regler i radio- och tv-lagen som syftar till att öka tillgången till information om ägarförhållandena hos leverantörer av medietjänster.

I lagrådsremissen anför regeringen att information om vem som äger en leverantör på ett enkelt sätt kan ge en användare av en tjänst möjlighet att värdera innehållet och trovärdigheten i tjänsten. I förlängningen kan användarens kunskap om vem som är leverantörens ägare innebära att förutsättningarna för yttrandefriheten och den fria åsiktsbildningen stärks eftersom användaren ges förutsättningar att bilda sig en uppfattning av innehållet utifrån dess avsändare. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att den som sänder tv eller sökbar text-tv, kommersiell ljudradio, ljudradio där inget tillstånd krävs, ljudradio där regeringen meddelar tillstånd eller tillhandhåller beställ-tv eller beställradio som finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska tillhandahålla uppgift om vem som är leverantörens ägare, leverantörens ägarstruktur och, i förekommande fall, ägarens organisationsnummer.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Betänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar

I december 2019 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå ett system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden (dir. 2019:50). Utredningen, som antog namnet Direktinvesteringsutredningen, lämnade i mars 2020 delbetänkandet Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (SOU 2020:11). I november 2021 lämnade utredningen sitt slutbetänkande Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87).

I betänkandet lämnas förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas. Syftet med ett sådant system är att kontrollera uppköp och strategiska förvärv av bolag med säte i Sverige vars verksamhet eller teknologi har betydelse för säkerhet eller allmän ordning. Enligt utredningen finns det i dag endast begränsade möjligheter att påverka eller hindra utländska direktinvesteringar som kan medföra risker för svenska säkerhetsintressen. Relevanta risker med utländska direktinvesteringar kan därmed inte med befintliga regelverk hanteras i tillräcklig utsträckning på ett tillfredsställande sätt.

Utredningen föreslår att ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar ska omfatta både sådana investeringar som kan vara en risk för Sveriges säkerhet och sådana som kan vara en risk för allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Enligt utredningens förslag ska både investeringar som görs av investerare från tredjeländer och sådana som görs från EU-medlemsstater kunna granskas. Investeringar som görs av en svensk investerare ska kunna granskas endast om investeraren är bulvan för en utländsk investerare. Vidare föreslås att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) ska ansvara för granskningen av utländska direktinvesteringar i ett svenskt granskningssystem.

Utredningen föreslår inte att medieföretag ska omfattas av granskningssystemet. Visserligen gör utredningen bedömningen att säkerhetspolitiska skäl kan anföras för att låta granskningssystemet omfatta vissa medieföretag och att det är lagtekniskt möjligt att utforma ett sådant system utan att det står i strid med grundlag. Med hänsyn just till skälen för det starka grundlagsskyddet på området och till aktuella förhållanden i vissa andra länder, även medlemmar i EU, valde utredningen ändå att inte föreslå att granskningssystemet ska omfatta medieområdet. I syfte att skapa förutsättningar för ett ställningstagande efter vederbörlig remissbehandling presenterar emellertid utredningen ett beredningsunderlag för hur granskningssystemets tillämpningsområde skulle kunna avgränsas när det gäller medieföretag.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med att utskottet behandlade en proposition om vissa frågor om kommersiell radio (prop. 2016/17:136, bet. 2016/17:KU28, rskr. 2016/17:297) behandlade utskottet en följdmotion om att utreda hur regleringen av

kommersiell radio kan kompletteras med regler om prövning av frågor som rör rikets säkerhet. Utskottet uttalade då bl.a. följande:

De risker och hot som exempelvis påverkanskampanjer och propaganda eller informationskrigsföring är förknippat med innebär också utmaningar på andra områden. I detta sammanhang bör också de förändringar som sker på mediemarknaden liksom i allmänhetens mediekonsumtion beaktas. Det finns därför skäl att anlägga en helhetssyn på frågorna, i samverkan med olika aktörer och politikområden. I propositionen anger regeringen att det kan finnas anledning att i ett annat sammanhang återkomma till säkerhetsfrågor på radioområdet. Utskottet vill lyfta fram vikten av att dessa frågor tas på största allvar och prioriteras i regeringens fortsatta säkerhetsarbete, utan att vår grundlagsstadgade yttrande- och informationsfrihet inskränks. Det är utskottets uppfattning att en nationell säkerhetsstrategi måste omfatta hela medieområdet och att regeringen bör återkomma till riksdagen i frågan för en god politisk förankring.

Utskottet hade inhämtat från Regeringskansliet att de frågor om rikets säkerhet som aktualiseras i motionen samt frågor med koppling till rikets säkerhet som rör annan tillståndspliktig radio- och tv-verksamhet skulle komma att beredas inom Regeringskansliet inom ramen för genomförandet av regeringens nationella säkerhetsstrategi. Utskottet, som förutsatte att riksdagen skulle komma att informeras om beredningsarbetet, ansåg mot bakgrund av detta att motionens syften var tillgodosedda och att motionen därför kunde avslås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att ta allvarligt på de utmaningar som en förändrad mediemarknad innefattar och de risker och hot som påverkanskampanjer och propaganda innebär, samtidigt som den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten värnas.

Utskottet noterar att möjligheten att återkalla tillstånd att sända radio och tv med hänsyn till Sveriges säkerhet för närvarande bereds inom Regeringskansliet och att regeringen har beslutat om en lagrådsremiss där frågan om ökad tillgång till information om ägarförhållanden hos leverantörer av medietjänster behandlas. Även frågan om huruvida medieföretag bör omfattas av ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet och den av regeringen beslutade lagrådsremissen är utskottet inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. Motionerna avstyrks därmed.

Kommersiell radio

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda villkoren och förutsättningarna för att sända kommersiell radio.

Jämför reservation 10 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) begärs tillkännagivanden om att det bör utredas hur staten kan ta över kostnaden för infrastruktur för marksänd radio över hela landet (yrkande 6) och om att kraven för att sända kommersiell radio bör ses över inför nästa tillståndperiod och att tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio bör synkroniseras (yrkande 7). Motionärerna anför att existensen av radio, förutom Sveriges Radio (SR), i hela landet är hotad eftersom stationerna inte klarar att i längden finansiera sin sändningsinfrastruktur utanför de stora befolkningsområdena. Enligt motionärerna bör en rikstäckande infrastruktur för radio vara ett nationellt och statligt ansvar, oavsett om den nyttjas av SR eller av kommersiella aktörer. Vidare anför motionärerna att tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio bör synkroniseras för att radioföretagen ska få bättre förutsättningar att utveckla sin verksamhet.

I motion 2021/22:3591 av Lars Beckman (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt, i nära dialog med radiobranschen, bör ta fram direktiv för en kommande utredning om den svenska radions framtid. Enligt motionären har den privata radiobranschen varnat för att utbudet och tillgängligheten kan minska i etermedierna om inte regeringen snarast tar initiativ till åtgärder för att stärka branschen.

Bakgrund

Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd att sända kommersiell radio i enlighet med bestämmelserna i 13 kap. radio- och tv-lagen. Kommersiell radio sänds antingen med analog teknik (FM-radio), som är den centrala distributionsformen, eller digitalt (dab plus). Reglerna för tillståndsgivningen skiljer sig mellan analoga och digitala sändningar. Detta gäller särskilt i fråga om fördelningen av tillstånd där ett tillstånd att sända analog kommersiell radio ska ges till den av de sökande som är villig att betala högst sändningsavgift. Vid fördelningen av digitala tillstånd beaktas i stället att sändningsutrymmet ska kunna tas i anspråk av olika programtjänster så att sändningarna kan tillgodose olika intressen och smakinriktningar samt av flera av varandra oberoende programföretag.

Ett tillstånd att sända kommersiell radio gäller i åtta år. Nuvarande tillstånd att bedriva analoga nationella sändningar gäller under perioden den 1 augusti

2018–31 juli 2026. De digitala tillstånden gäller under perioden den 2 oktober 2014–30 september 2022. I dag överlappar således tillståndsperioderna för analog och digital radio varandra så att utlysningar sker vid olika tidpunkter.

För rätten att sända i det analoga marknätet under tillståndsperioden har tillståndshavarna betalat avgifter om sammanlagt 1,3 miljarder kronor. De digitala tillstånden innehåller villkor om etappvis utbyggnad av sändningarnas geografiska täckning. Tillståndshavarna har emellertid vid flera tillfällen begärt och beviljats anstånd med utbyggnaden. Ordinarie digitala sändningar inleddes sommaren 2019 och sker för närvarande i storstadsregionerna.

Pågående arbete

Uppdrag till Myndigheten för press, radio och tv

Den 16 september 2021 beslutade regeringen om ett uppdrag till Myndigheten för press, radio och tv om villkoren för kommersiell radio på längre sikt (Ku2021/01993). Myndigheten ska i dialog med bl.a. de kommersiella radioföretagen analysera behovet av eventuella förändringar av regelverket för tillståndsgivning för analog och kommersiell radio. Syftet är att skapa goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar kommersiell radioverksamhet, med ett stort utbud för olika intressen och smakinriktningar. Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2022.

Lagrådsremissen Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag och bättre villkor för kommersiell radio

Regeringen beslutade den 22 december 2021 om lagrådsremissen Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag och bättre villkor för kommersiell radio. I lagrådsremissen föreslår regeringen bl.a. att det införs en ny tillfällig lag om synkroniserade tillståndsperioder för analog och digital kommersiell radio. Den tillfälliga lagen ger tillståndshavarna möjlighet att förlänga tillstånd för digital kommersiell radio så att de löper ut samtidigt med nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio. Den nya tillfälliga lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har beslutat om en lagrådsremiss som bl.a. behandlar frågan om synkroniserade tillståndsperioder för analog och digital radio. Vidare har regeringen gett Myndigheten för press, radio och tv i uppdrag att analysera behovet av ytterligare förändringar av regelverket för tillståndsgivning för analog och digital kommersiell radio i syfte att skapa goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar kommersiell radioverksamhet, med ett stort utbud för olika intressen och smakinriktningar.

Mot bakgrund av det arbete som bedrivs och den av regeringen beslutade lagrådsremissen finns det enligt utskottet inte anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. De avstyrks därmed.

Evenemangslista

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att upprätta en evenemangslista.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1603 yrkande 2 och 2021/22:2477 yrkande 5, båda av Angelika Bengtsson m.fl. (SD), begärs tillkännagivanden om att upprätta en evenemangslista innehållande stora sportevenemang och klassiska svenska paradgrenar som bör vara allmänt tillgängliga och tillhandahållas utan kostnad.

Gällande rätt

I 5 kap. 9 § radio- och tv-lagen (2010:696) finns en bestämmelse om hur exklusiva rättigheter till tv-sändningar från evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får utnyttjas. Bland annat får enligt bestämmelsen den som sänder tv och som har den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett sådant evenemang, om programföretaget sänder evenemanget, inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige stängs ute från möjligheten att se evenemanget i fri tv. Bestämmelsen ger vidare regeringen möjlighet att genom föreskrifter ange vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället (evenemangslista). Några sådana föreskrifter har inte utfärdats.

Genom denna bestämmelse har artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) genomförts.

Tidigare riksdagsbehandling

Efter ett tillkännagivande från riksdagen 2012 (bet. 2011/12:KU16, rskr. 2011/12:224) gav regeringen den 7 februari 2013 Myndigheten för press, radio och tv i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur en evenemangslista skulle kunna utformas (Ku2013/201/MFI). I uppdraget ingick också att hämta

in synpunkter från aktörerna. Uppdraget redovisades i november 2013 (Ku2013/02249) och har remissbehandlats.

Under regeringens beredning av ärendet gjordes ett andra tillkännagivande av riksdagen i vilket regeringen uppmanades att beakta vissa synpunkter på listans utformning (bet. 2013/14:KU28, rskr. 2013/14:230). Med anledning av det andra tillkännagivandet gav regeringen ett nytt uppdrag till Myndigheten för press, radio och tv (Ku2015/02645). Uppdraget redovisades i februari 2016 (Ku2016/00533). Myndighetens rapport har remitterats.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17 avsnitt 14.3 s. 136) redogjorde regeringen för att remissutfallet är delat i fråga om huruvida en evenemangslista bör införas eller inte. Det kunde vidare konstateras att en evenemangslista inte innebär någon garanti för att evenemang som listats faktiskt sänds till en väsentlig del av allmänheten i fri tv, eftersom sändningsrätten ska förvärfvas enligt marknadspris. Det är således osäkert om en evenemangslista uppfyller sitt syfte. Mot denna bakgrund bedömde regeringen att det saknas tillräckliga skäl för att införa en evenemangslista. Regeringen beslutade att inte gå vidare i ärendet och bedömde att riksdagens båda tillkännagivanden om en evenemangslista var slutbehandlade. Riksdagen ställde sig bakom den bedömningen.

Som framgått har utskottet vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden om en s.k. evenemangslista (se bl.a. bet. 2011/12:KU16, bet. 2013/14:KU28, bet. 2015/16:KU19 och bet. 2017/18:KU31).

Även vid riksmötet 2018/19 behandlade utskottet motionsyrkanden om en evenemangslista (bet. 2018/19:KU29). Utskottet anförde att Myndigheten för press, radio och tv hade redovisat sin slutrapport med förslag till en evenemangslista. Utskottet ansåg att resultatet av beredningen borde avvaktas och avstyrkte motionen. En reservation lämnades (SD). Under riksmötet 2019/20 behandlade utskottet en liknande motion i förenklad ordning (bet. 2019/20:KU14). Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning och fann inte skäl att ta upp motionen till närmare behandling.

Utskottets ställningstagande

Som framgått har frågan om en evenemangslista utretts under en längre tid. Regeringen har gjort bedömningen att det saknas tillräckliga skäl för att införa en evenemangslista, bl.a. med hänvisning till att en sådan lista inte innebär någon garanti för att evenemang som listats faktiskt sänds till en väsentlig del av allmänheten i fri tv, eftersom sändningsrätten ska förvärfvas enligt marknadspris. Det är således osäkert om en evenemangslista uppfyller sitt syfte. Utskottet gör ingen annan bedömning i frågan. Motionerna avstyrks därmed.

En offentlig fond för kvalitetsjournalistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att inrätta en offentlig fond för kvalitetsjournalistik.

Motionerna

I motionerna 2020/21:493 och 2021/22:2114, båda av Lars Adaktusson (KD), anføres att regeringen i samråd med mediebranschens företrädare och organisationer bör ta initiativ till ett public service-lyft genom inrättandet av en offentlig fond för kvalitetsjournalistik, i syfte att stimulera konkurrens, öka kvaliteten och erbjuda ett mer varierat utbud.

Motionären anför bl.a. att kvalitetsjournalistik i grunden är ett samhällsintresse men att det är uppenbart att viktig och sund konkurrens inte i tillräcklig utsträckning präglar svensk samhällsjournalistik. Inom den nationella televisionen är Sveriges Television enligt motionären i viss bemärkelse den enda producenten av kontinuerlig och kvalitativ nyhetsrapportering. I syfte att få till stånd ett större och mer kvalitativt utbud bör enligt motionären själva begreppet public service breddas till att avse en kvalitativ publicistisk inriktning, som mycket väl kan ledas och utvecklas av företag med privata ägare. Det bör därför inrättas en offentlig fond för kvalitetsjournalistik som fullt ut finansieras via den allmänna medieavgiften, anslaget till de offentliga public service-bolagen minskas med det belopp som årligen förs över till den nya fonden. Ur fonden ska privata medieföretag, produktionsbolag och enskilda frilansare kunna söka ekonomiskt stöd för såväl långsiktiga programsatsningar som enstaka projekt för exempelvis dokumentärer och undersökande journalistik.

Bakgrund

Mediepolitiska mål

De mål för mediepolitiken som riksdagen har beslutat om är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

Public service

Radio och tv i allmänhetens tjänst (public service) bedrivs av Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Public service-företagens uppdrag i allmänhetens tjänst formuleras i huvudsak genom villkor i de sändningstillstånd som krävs för sändningar i

marknätet. Nu gällande sändningstillstånd avser perioden den 1 januari 2020 t.o.m. 31 december 2025 och innehåller bl.a. villkor om att

- ett mångsidigt programutbud ska erbjudas som speglar befolkningen i hela landet
- programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner
- nyhetsverksamheten ska bedrivas så att en mångfald i nyhetsurval, analyser och kommentarer kommer till uttryck
- ett varierat utbud av program för och med barn och unga ska erbjudas
- behoven hos personer med funktionsnedsättning ska beaktas
- programutbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka
- sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt
- förbud gäller mot att sända reklam.

Public service-företagen är aktiebolag som ägs av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Ledamöterna i stiftelsen utses av regeringen efter förslag av de politiska partierna.

Sedan den 1 januari 2019 finansieras public service-verksamheten genom en individuell public service-avgift som betalas av den som är obegränsat skattskyldig, har fyllt 18 år och har en beskattningsbar förvärvsinkomst, se 3 och 4 §§ lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Inför varje ny tillståndsperiod beslutar riksdagen genom ett s.k. riktlinjebeslut om tilldelning av avgiftsmedel som ska gälla för hela perioden. I enlighet med riktlinjebeslutet beslutar riksdagen sedan årligen om avgiftsmedel till public service-företagen. Att de avgiftsmedel som samlas in endast används till public service-verksamheten, och att de därför hanteras åtskilda från övriga medel från statens budget, har betraktats som en central del i att värna oberoendet och självständigheten hos public service (SOU 2017:79 s. 118 f. samt prop. 2017/18:261 s. 40 f.).

Mediestöd

Det finns två former av ekonomiskt stöd som nyhetsmedier kan söka – presstöd och mediestöd. Dessa ekonomiska stöd från staten finns för att främja en mångfald av nyhetsmedier både på en nationell och på en lokal nivå samt stärka närvaron av medier även i svagt bevakade områden i landet. Det befintliga press- och mediestödet regleras genom presstödsförordningen (1990:524) och mediestödsförordningen (2018:2053). Stöden är godkända av EU-kommissionen t.o.m. den 31 december 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det saknas skäl för riksdagen att ta initiativ till att inrätta en offentlig fond för kvalitetsjournalistik. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Granskningsnämnden för radio och tv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om granskningsnämndens sammansättning och verksamhet.

Jämför reservation 12 (M), 13 (SD) och 14 (L).

Motionerna

I kommittémotionerna 2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14, 2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 17–19, 2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5, 2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5, 2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6 och 2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6 efterfrågas en översyn av granskningsnämnden för radio och tv:s sammansättning och verksamhet. Flera av motionärerna anför att granskningsnämndens uppdrag behöver utvecklas för att säkerställa att public service-bolagen lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet. Vidare bör granskningsnämndens sanktionsmöjligheter utökas enligt flera motionärer.

Liknande förslag finns i motionerna 2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M), 2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M), 2020/21:1190 av Edward Riedl (M), 2020/21:2272 av Sten Bergheden (M) yrkande 1, 2021/22:1081 av Edward Riedl (M), 2021/22:2629 av Sten Bergheden (M) yrkande 1, 2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M), 2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M), 2020/21:10 av Robert Stenkvisst och David Lång (båda SD), 2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1, 2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och 2020/21:15 av Larry Söder (KD).

Michael Rubbestad (SD) begär i motion 2021/22:693 ett tillkännagivande om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv. Motionären anför att tillstånd för att få sända svensktalande kommersiell radio eller tv, samt public services sändningar, bör villkoras på sådant vis att svordomar och kraftiga könsord inte ska få användas under sändning.

Gällande rätt

Yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefrihet i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar ur en databas m.m. Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd, dvs. i etern, får enligt 3 kap. 3 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen. Bestämmelsen innebär att krav på innehållet i vad som sänds endast kan ställas genom lag eller genom sådana tillståndsvillkor som får förekomma.

Frågor om rätten att sända program ska kunna prövas av en domstol eller av en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare (3 kap. 7 § YGL). Enligt 7 kap. 5 § YGL får det i lag meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna.

En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 § YGL.

Radio- och tv-lagen

Enligt 4 kap. 3 § radio- och tv-lagen är det regeringen som ger tillstånd att sända tv om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd i övriga fall.

Tillstånd att sända tv får förenas med villkor enligt vad som närmare anges i 4 kap. 8–11 §§ radio- och tv-lagen. Motsvarande lista på villkor för tillstånd att sända ljudradio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen. I 4 kap. 8 § anges att ett sändningstillstånd för tv får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Ett sändningstillstånd får enligt 4 kap. 9 § därutöver förenas med villkor om skyldighet bl.a. att respektera den enskildes privatliv.

Sändningstillstånd får återkallas med stöd av vissa bestämmelser i 18 kap. radio- och tv-lagen. Detta gäller bl.a. om ett villkor i enlighet med 4 kap. 8–11 §§ radio- och tv-lagen väsentligen har åsidosatts. Mål om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av bl.a. 4 kap. 8 och 9 §§ ska på talan av Justitiekanslern prövas av allmän domstol (19 kap. 1 § radio- och tv-lagen). I vissa fall prövas ärenden om återkallelse av tillstånd av Myndigheten för press, radio och tv.

Nuvarande sändningstillstånd för SR, SVT och UR trädde i kraft den 1 januari 2020 och gäller t.o.m. den 31 december 2025. Som villkor för sändningsrätten gäller bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Programföretagen ska före sändning av program så noggrant som

omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet. Ämnesval och framställning ska ta sikte på vad som är relevant och väsentligt.

Granskningsnämnden för radio och tv är inrättad med stöd av YGL och är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv. Bestämmelser om nämndens sammansättning och beslutsförhet finns i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Enligt denna bestämmelse ska granskningsnämnden för radio och tv bestå av en ordförande och sex andra ledamöter och ersättare. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Samtliga ledamöter utses av regeringen. Enligt en ändring i bestämmelsen, som trädde i kraft den 1 december 2020, får den som är riksdagsledamot, statsråd eller anställd i Regeringskansliet inte vara ledamot i granskningsnämnden för radio och tv (prop. 2019/20:168, bet. 2020/21:KU3, rskr. 2020/12:16). Syftet med lagändringen var att stärka granskningsnämndens oberoende.

Enligt 16 kap. 2 § första stycket radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller radio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Nämnden övervakar även efterlevnaden av bestämmelserna om tillgänglighet i 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen om beslutet har meddelats av regeringen. Enligt en lagändring som trädde i kraft den 1 december 2020 har nämnden även tillsyn över sådana krav på produktplacering, sponsring och reklam som gäller för videodelningsplattformar.

Enligt 17 kap. 10 § radio- och tv-lagen får granskningsnämnden för radio och tv besluta att leverantören av medietjänster på ett lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av bl.a. 4 kap. 8 och 9 §§ och 11 kap. 3 §. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program. Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

Granskningsnämnden granskar program efter anmälningar från tv-tittare och radiolyssnare eller på eget initiativ. Beslut av granskningsnämnden kan vara friande, fällande eller friande med kritik. Följden av ett fällande beslut är beroende av vilken bestämmelse programbolaget har överträtt. Vid överträdelse av regler om innehållet får nämnden besluta att programbolaget ska offentliggöra beslutet på lämpligt sätt. Beslutet i ett granskningsärende ska sändas till den som ansvarar för sändningen. Nämnden kan också förelägga ett programföretag vid vite att följa bestämmelser om t.ex. sändningsbeteckning eller varning för våldsskildringar i tv. Om företaget inte följer ett vitesföreläggande kan nämnden ansöka hos förvaltningsrätten om att vitet ska dömas ut. Vid överträdelse av reglerna om otillbörligt gynnande, reklam och sponsring kan nämnden ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att programföretaget ska betala en särskild avgift.

Granskningsnämnden har vidare i uppgift att årligen i efterhand, utifrån redovisningar från SR, SVT och UR, bedöma om public service-bolagen har uppfyllt sina uppdrag. Granskningsnämnden gör bedömningen med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och anslagsvillkoren.

Pågående arbete m.m.

Propositionen Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten

I regeringens proposition 2021/22:59 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten föreslås bl.a. ändringar i YGL för att möjliggöra villkor för och granskning av public service-företagens programverksamhet på internet.

Genom en ny bestämmelse i 3 kap. 2 § 7 YGL föreslås att den frihet att sända program genom tråd som följer av 3 kap. 1 § YGL inte ska hindra att det i lag meddelas föreskrifter om villkor för att sända program för verksamhet som bedrivs med ett uppdrag att sända ljudradio eller tv i allmänhetens tjänst, under förutsättning att uppdraget finansieras med allmänna medel. Den föreslagna bestämmelsen innebär att villkor kan ställas för public service-företagens sändningar av program, men däremot inte krav på tillstånd att få sända. Begreppet program omfattar såväl radio och tv – linjär och på begäran – som textmässigt innehåll, t.ex. på en webbplats (jfr 1 kap. 4 § YGL).

I propositionen föreslås vidare att bestämmelsen i 7 kap. 5 § YGL ändras så att även sådana program som har sänts genom tråd ska kunna granskas av granskningsnämnden för radio och tv. Genom förslaget blir det möjligt för granskningsnämnden att granska efterlevnaden av sådana villkor för sändningar av program som kan uppställas med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 3 kap. 2 § 7 YGL.

Propositionen bereds för närvarande i konstitutionsutskottet.

Ett utvidgat självreglerande medieetiskt system

Den 1 januari 2020 infördes ett nytt, utvidgat självreglerande medieetiskt system. Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON) bytte namn till Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas Etiknämnd (MEN).

Det nya systemet med MO och MEN ska värna den personliga integriteten och omfatta publiceringar på alla plattformar. För att värna mediernas oberoende har MO och MEN utformats som ett utvidgat och stärkt självregleringsorgan. Det utvidgade systemet ska föra vidare traditionen från PO och PON. Ambitionen med en vidgad självreglering är att skapa ett sammanhållet system för att skydda enskilda från publicitetsskada, inte minst genom att värna den enskildes privatliv. Endast om den enskilde som anser sig drabbad ger sitt tydliga medgivande ska en anmälan prövas.

MO och MEN prövar alltså alla yttranden för de medier som omfattas av självregleringen oberoende av publiceringsplattform. Grundförutsättningen för att MO och MEN ska kunna pröva en publicering är att den faller under TF eller YGL eller sker i ett socialt medium där ett grundlagsskyddat massmedium bedriver verksamhet under sitt varumärke och avser yttranden som utgivaren godkänt. Därutöver krävs att publiceringen skett i ett massmedium som drivs av ett företag som är anslutet till någon av huvudmännen i Medieetikens Förvaltningsorgan, drivs av ett företag eller en enskild som är direktansluten till det medieetiska systemet eller uppfyller kraven i TF för en periodisk skrift.

MEN har byggts upp som det tidigare självreglerande systemet med representanter för allmänheten och mediebranschen. Prövningen är kostnadsfri för den enskilda anmälaren. Samtliga medier som är anslutna till det självreglerande systemet ska lämna information om vilket organ den som känner sig förfördelad ska vända sig till för att få sin sak prövad.

Sedan 2020 ingår SR, SVT, UR och TV4-gruppen i det nya medieetiska systemet. Det betyder att allt som sänts i dessa kanaler och publicerats på deras webbsidor eller i andra kanaler under deras varumärke också kan anmälas till MO, förutsatt att anmälan rör frågan om en enskild har utsatts för en oförsvarlig publicitetsskada och den direkt berörde har gett sitt medgivande. Möjligheten i radio- och tv-lagen att förena sändningstillstånd med villkor om respekt för den enskildes privatliv finns visserligen kvar, men sedan den 1 januari 2021 är det alltså MO och MEN, och inte granskningsnämnden för radio och tv, som prövar frågor om intrång i privatlivet för sändningar i SR, SVT och UR. Sedan den 1 februari 2021 gäller detta även för C More och TV4:s kanaler.

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat granskningsnämnden för radio och tv:s granskning av public service. Resultatet av granskningen redovisades i november 2020 i Riksrevisionens rapport För förtroendets skull – granskningsnämndens granskning av public service (RiR 2020:26).

Riksrevisionens övergripande slutsats är att granskningsnämndens granskning fungerar på ett i stort sett ändamålsenligt sätt. Granskningen lever upp till höga krav på effektivitet och öppenhet. Den bidrar också till en god regelefterlevnad hos programföretagen. Riksrevisionen anser emellertid att det finns vissa brister i nämndens uppföljning av handläggningstider och att det finns behov av att utveckla motiveringarna av vissa beslut.

I rapporten lämnar Riksrevisionen följande rekommendationer till Myndigheten för press, radio och tv:

- Ta fram en plan med en tydlig beskrivning av mål och medel för att korta granskningsnämndens handläggningstider.

- Utveckla motiveringarna i de beslut som fattas av en ordförande, utan nämndsammanträde, för att öka förståelsen för nämndens beslut hos anmälare och allmänhet.
- Uppdatera praxissamlingarna oftare, för att göra det lättare för programföretagen att göra rätt.

Regeringen har i en skrivelse till riksdagen (skr. 2020/21:116) angett att den avser att följa Myndigheten för press, radio och tv:s arbete med de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat och att regeringen anser att rapporten är slutbehandlad. Skrivelsen har behandlats av konstitutionsutskottet, som i sitt ställningstagande anförde att utskottet förutsätter att regeringen följer myndighetens arbete med Riksrevisionens rekommendationer och föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna och avslå en motion (bet. 2020/21:KU29). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2020/21:355).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden om granskningsnämndens sammansättning och verksamhet (se bl.a. bet. 2013/14:KU28, bet. 2017/18:KU31, bet. 2018/19:KU29 och bet. 2020/21:KU29).

Även under riksmötet 2019/20 behandlade utskottet motionsyrkanden om granskningsnämndens verksamhet och sammansättning (bet. 2019/20:KU14). I sitt ställningstagande anförde utskottet följande:

Granskningsnämndens sammansättning och verksamhet är reglerad i lag. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att representationen i granskningsnämnden är väl avvägd och avstyrker en motion om att utse granskningsnämnden genom en parlamentarisk grupp.

Utskottet noterar att Riksrevisionen förbereder en granskning av granskningsnämndens granskning av public service och att en beredning av AV-utredningen pågår inom Regeringskansliet. Utskottet anser att resultatet av denna granskning och av den pågående beredningen inte bör föregripas. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena om granskningsnämndens verksamhet. Motionsyrkandena avstyrks.

I betänkandet fanns två reservationer (M, SD).

Utskottets ställningstagande

Granskningsnämndens sammansättning och verksamhet är reglerad i lag. I syfte att stärka granskningsnämndens oberoende gäller sedan den 1 december 2020 att den som är riksdagsledamot, statsråd eller anställd i Regeringskansliet inte får vara ledamot i granskningsnämnden. Granskningsnämnden har även getts tillsyn över sådana krav på produktplacering, sponsring och reklam som gäller för videodelningsplattformar. Vidare föreslås i proposition 2021/22:59 Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten ändringar i YGL för

att möjliggöra villkor för och granskning av public service-företagens programverksamhet på internet. Propositionen kommer att behandlas av utskottet under våren 2022.

Utskottet noterar även att Riksrevisionen i sin granskning har kommit till slutsatsen att granskningsnämndens granskning fungerar på ett i stort sett ändamålsenligt sätt.

Mot bakgrund av de nyligen genomförda och föreslagna förändringarna av granskningsnämndens verksamhet och sammansättning finner utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att initiera ytterligare förändringar av regelverket i dessa avseenden. Motionerna avstyrks därmed.

Pressetik och rättelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pressetik och rättelser.
Jämför reservation 15 (SD) och 16 (MP).

Motionerna

I kommittémotionerna 2020/21:803 yrkande 6 och 2021/22:2472 yrkande 6, båda av Aron Emilsson m.fl. (SD), begärs tillkännagivanden om att public service tydligare ska exponera rättelser. Motionärerna framhåller att många av de som gjort en anmälan mot medier upplever det som att medierna försöker gömma undan sina rättelser i stället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel. En modell när det gäller sändningar av program i public service skulle kunna vara att avsätta sändningstid för ett program med rättelser.

Även Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) efterfrågar i motionerna 2020/21:3460 yrkande 3 och 2021/22:310 yrkande 3 förslag för att rättelser efter felaktiga uppgifter i medierna ska få en spridning som är jämförlig med den ursprungliga publiceringen.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motionerna 2020/21:3460 yrkande 1 och 2021/22:310 yrkande 1 tillkännagivanden om att se över ett nytt medieetiskt system. Enligt motionärerna bör det pressetiska ansvaret för de medier som söker presstödd tydliggöras.

I kommittémotion 2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att det finns en bredd av mediala aktörer. Motionärerna anför att det är av yttersta vikt att medierapporteringen är mångfasetterad, nyanserad och saklig. Många känner ett minskat förtroende för traditionella medier, vilket har öppnat upp för ett växande antal alternativa medier. För att förebygga en snäv medierapportering är det viktigt med en bredd av mediala aktörer som kan granska och sporra varandra till god saklig journalistik med många olika perspektiv.

I motion 2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 8 efterfrågas åtgärder för att värna den granskande journalistiken. Enligt motionärerna är mångfalden av fria medier ett av de viktigaste sätten att värna det öppna demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen.

Gällande rätt

Enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) innebär tryckfriheten bl.a. en rätt för var och en att ge ut skrifter utan att en myndighet eller något annat allmänt organ hindrar detta i förväg. Enligt 5 kap. 4 § TF ska utgivare av en periodisk skrift utöva tillsyn över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Den som sänder program avgör själv enligt 3 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) vad som ska förekomma i programmen. Med program avses innehållet i bl.a. ljudradio och tv som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor (1 kap. 2 §). YGL är tillämplig bl.a. på sändningar av program som är riktade till allmänheten och som är avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (1 kap. 3 §).

Varje program och teknisk upptagning ska ha en utgivare (4 kap. 1 § YGL). Utgivaren ska enligt 4 kap. 3 § YGL ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentliggörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Enligt 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning, som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd, beriktigas när det är befogat. Även uppgifter som har förekommit i program i tv-sändning som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

Sändningstillstånd får enligt 4 kap. 8 § radio- och tv-lagen förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Ett sändningstillstånd får enligt 4 kap. 9 § därutöver förenas med villkor om skyldighet bl.a. att ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft, att sända genmälen och att respektera den enskildes privatliv. Motsvarande lista på villkor för tillstånd att sända ljudradio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Sändningstillstånden för Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) innebär bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda. SVT, SR och UR är också skyldiga att ge den som har ett befogat anspråk på att bemöta ett påstående tillfälle till genmäle. Enligt sändningstillstånden måste SVT, SR, UR och de digitala markbundna tv-kanalerna vidare ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen.

Enligt 7 kap. 5 § YGL får det i lag meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna.² En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 § YGL.

Granskningsnämnden för radio och tv är, som nämnts, inrättad med stöd av YGL och är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv. Bestämmelser om nämndens sammansättning och beslutsförhet finns i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Granskningsnämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter.

Granskningsnämnden för radio och tv övervakar genom granskning i efterhand om program som har sänts står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna (16 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

Granskningsnämnden granskar program efter anmälan eller på eget initiativ. Nämnden får besluta att den som sänder radio eller tv på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut när nämnden har funnit att någon har brutit mot villkor om att sända genmälen eller mot bestämmelsen om beriktigande. Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i den sändandes program.

Bakgrund

I september 2019 bildades Medieetikens Förvaltningsorgan av dels de tidigare aktörerna bakom Pressens Samarbetsnämnd, dels public service-företagen och TV4-gruppen. Syftet var att lägga grunden för ett nytt medieetiskt självregleringssystem som utöver tryckta medier även skulle omfatta radio och tv. Den 1 januari 2020 bytte Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON) namn till Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas Etiknämnd (MEN) med Medieetikens Förvaltningsorgan som ny huvudman.

MO och MEN ska pröva alla publiceringar för de medier som omfattas av självregleringen, oberoende av publiceringsplattform. Även radio- och tv-sändningar och webbpubliceringar, som tidigare inte kunde prövas, omfattas.

Grundförutsättningen för en medieetisk prövning av MO och MEN är att en publicering faller in under TF eller YGL, eller sker i ett socialt medium där ett grundlagsskyddat massmedium bedriver verksamhet under sitt varumärke och det avser yttranden som utgivaren kan kontrollera. Sedan den 1 januari

² I prop. 2021/22:59 föreslås att bestämmelsen i 7 kap. 5 § YGL ändras så att även sådana program som har sänts genom tråd ska kunna granskas av granskningsnämnden för radio och tv.

2021 är det MO och MEN som prövar frågan om intrång i privatlivet för sändningar i SR, SVT och UR. Sedan den 1 februari 2021 gäller detta även för C More och TV4:s kanaler.

Anmälningar till MO och MEN prövas gentemot de publicitetsregler som har beslutats av Medieetikens Förvaltningsorgan (Publicitetsregler – etik för press, radio och tv). Av publicitetsreglernas första punkt framgår att massmediernas roll i samhället samt allmänhetens förtroende för dessa medier kräver en korrekt och allsidig nyhetsförmedling. Enligt publicitetsreglernas femte punkt ska en felaktig sakuppgift rättas när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående ska, om det är befogat, ges tillfälle till genmäle. Rättelser och genmälen ska i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på ett sådant sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om pressetik och genmälesrätt (se bl.a. bet. 2013/14:KU23, bet. 2015/16:KU18, bet. 2017/18:KU31 och bet. 2018/19:KU29). Under riksmötet 2019/20 behandlade utskottet motionsyrkanden om att public service-bolagen borde anslutas till ett system för medieetisk granskning och om genmälesrätten (bet. 2019/20:KU14). I sitt ställningstagande anförde utskottet följande:

Som utskottet tidigare har framhållit är det i första hand en fråga för medierna själva att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en i etiskt hänseende godtagbar nivå. Utskottet konstaterar att ett nytt utvidgat självreglerande medieetiskt system har införts fr.o.m. den 1 januari 2020 och att public service-bolagen ingår i detta system. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkanden om att public service-bolagen ska ingå i ett system för medieetisk granskning.

Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkanden om rättelser i samband med felaktigheter i pressen, och anser inte heller att det finns skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av övriga motionsyrkanden.

Motionsyrkandena avstyrks.

I betänkandet fanns en reservation (SD).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framhållit är det i första hand en fråga för medierna själva att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en i etiskt hänseende godtagbar nivå. Utskottet konstaterar att ett nytt utvidgat självreglerande medieetiskt system infördes den 1 januari 2020 och att public service-bolagen ingår i detta system. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena om ett nytt medieetiskt system.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena om rättelser i samband med felaktigheter i pressen eller med anledning av övriga motionsyrkanden. Motionsyrkandena avstyrks.

Stöd till medier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att avskaffa presstödet och om en översyn av stöden till medierna.

Jämför reservation 17 (M) och särskilt yttrande 1 (SD) och 2 (L).

Motionerna

Avskaffa presstödet

I motion 2020/21:601 yrkande 2 begär Josef Fransson (SD) att presstödet ska tas bort. Enligt motionären är systemet omodernt och understöder politiska strömningar på ett otillbörligt sätt.

Översyn av stöden till medierna

I kommittémotion 2020/21:2728 efterlyser Anna Sibinska m.fl. (MP) tillkännagivanden om att ett nytt mediestöd ska utredas (yrkande 1) och om en ambitiös mediepolitik med levande mediemångfald (yrkande 2). Camilla Hansén m.fl. (MP) begär i kommittémotion 2021/22:4102 yrkande 7 ett nytt och teknik neutralt mediestöd. Motionärerna framhåller att medielandskapet är under stor och snabb omvandling, att mediernas ekonomi är ansträngd och att det är viktigt att säkerställa allmänhetens tillgång till en mångfald av allmänna nyhetsmedier. Enligt motionärerna finns det ett stort behov av att hitta en ny modell för mediestöd. Även Christer Nylander m.fl. (L) efterlyser i kommittémotionerna 2020/21:3244 och 2021/22:4008 tillkännagivanden om åtgärder för att initiera arbetet med att ta fram en moderniserad form av stöd till pressen (yrkande 2) och om att stärka lokaljournalistikens förutsättningar (yrkande 3). Motionärerna anser att det statliga stödet till medierna måste förnyas och moderniseras. Enligt motionärerna bör framtidens mediestöd i huvudsak vara rättighetsbaserat och automatiskt, dvs. i så stor utsträckning som möjligt vara fritt från politiska beslut. De framhåller vidare att det under lång tid kommer att behövas statligt stöd för granskande lokal journalistik.

Per Lodenius m.fl. (C) respektive Catarina Deremar m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2020/21:3174 yrkande 1 respektive kommittémotion 2021/22:3513 yrkande 1 behovet av att noga följa utvecklingen inom medieområdet både för att se effekterna av stöden med anledning av coronapandemin och för att på längre sikt säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet. Enligt motionärerna har coronapandemin satt ljuset på betydelsen av en allsidig och oberoende nyhetsbevakning i hela landet. Bland annat behöver effekterna av mediestödet för s.k. vita fläckar följas.

I kommittémotion 2021/22:2477 begär Angelika Bengtsson m.fl. (SD) att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om mediestödet (yrkande 2) och

om en översyn av kriterierna för mediestödet med målsättningen att de ska vila på objektiv grund (yrkande 3). Enligt motionärerna bör driftsstödet avskaffas genom en successiv nedtrappning under en period om fem år. Motionärerna är vidare kritiska till några av kriterierna för mediestödet som de menar inte är objektiva. Sammantaget menar motionärerna att en parlamentarisk kommitté biträdd av bl.a. experter bör ges i uppdrag att se över hur det statliga stödet till medierna ska utformas framöver.

Lotta Finstorp m.fl. (M) efterlyser i kommittémotion 2020/21:3336 yrkande 13 ett tillkännagivande om att utveckla och förbättra presstödet. Motionärerna konstaterar att riksdagen i juni 2018 godkände regeringens förslag om ett nytt mediestöd och att förslaget byggde på en bred politisk överenskommelse. I ett nästa steg bör enligt motionärerna det befintliga presstödet utvecklas och förbättras. I kommittémotion 2021/22:3368 begär Viktor Wärnick m.fl. (M) tillkännagivanden om att mediestödet behöver reformeras för att bli enklare, stödja den digitala transformationen och motverka bidragsmanipulation samt för att bli mer av ett omställningsstöd för branschen än ett permanent stöd (yrkande 1) och om att olika typer av styrande krav, såsom etikkravet, inte bör få ställas (yrkande 2). Enligt motionärerna bör statens stöd till medierna ses över. De menar bl.a. att driftsstödet och distributionsstödet bör ändras. Vidare är de kritiska till vissa av kriterierna för mediestöden.

Gällande rätt

Det finns framför allt två former av ekonomiskt stöd från staten som allmänna nyhetsmedier kan söka – presstöd och mediestöd.

Presstödet

Presstödet har funnits sedan början av 1970-talet och regleras i presstödsförordningen (1990:524). Presstödsförordningen är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2023. Stödformen har granskats och godkänts av Europeiska kommissionen (kommissionen).

Stödformen riktar sig till företag som ger ut dagstidningar med betalande prenumeranter. Tidningsföretag kan beviljas presstöd för dagstidningar som ges ut både i tryckt och i digital form. Det krävs dock att dagstidningen uppfyller ett antal kriterier som anges i presstödsförordningen. Presstödet är ett rättighetsstöd. Det innebär att stöd beviljas om en dagstidning uppfyller de kriterier som gäller för att få stödet.

Presstödet lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Driftsstödet, som består av allmänt driftsstöd och begränsat driftsstöd, är ett direkt stöd till vissa dagstidningars produktion. Grundläggande villkor för att en dagstidning ska vara berättigad till allmänt driftsstöd är bl.a. att den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar, att dess totalupplaga till övervägande del ska vara abonnerad och att täckningsgraden inte får överstiga 30 procent. Begränsat driftsstöd kan bl.a. lämnas till dagstidningar med ett redaktionellt

innehåll av viss omfattning på något eller några av språken finska, samiska eller meänkieli. Distributionsstödet ska fungera som en stimulans för att motivera större tidningsföretag att medverka i en samdistribution med mindre tidningar.

Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv prövar frågor om presstödet. Nämnden får vid tillämpningen av presstödsförordningen inte ta hänsyn till vare sig tidningens politiska inställning eller dess ställningstagande i enskilda frågor.

Mediestödet

Sedan februari 2019 finns ett nytt mediestöd till juridiska personer som ger ut allmänna nyhetsmedier. Mediestödet regleras i mediestödsförordningen (2018:2053), vilken är tidsbegränsad och gäller t.o.m. utgången av 2023. Stödformen har granskats och godkänts av kommissionen.

Syftet med mediestödet är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet (2 § mediestödsförordningen). Med allmänt nyhetsmedium avses enligt mediestödsförordningen ett medium som har till sin primära uppgift att bedriva nyhetsbevakning och som också har ett redaktionellt innehåll bestående av regelbunden och allsidig nyhetsförmedling som ger uttryck för ett brett utbud av ämnen och perspektiv samt granskning av skeenden som är grundläggande för demokratin. I mediestödsförordningen anges de allmänna förutsättningarna för mediestöd. En sådan förutsättning är att de allmänna nyhetsmedierna ska följa god medieetisk sed.

Mediestöd lämnas för redaktionell verksamhet (redaktionsstöd), lokal journalistik samt innovation och utveckling. Stödet lämnas i mån av tillgång på medel.

Redaktionsstöd är en ny form av mediestöd som infördes 2020. Stödet får ges till allmänna nyhetsmedier som har behov av ekonomiskt stöd för sin redaktionella verksamhet.

Stöd för lokal journalistik får lämnas till allmänna nyhetsmedier för insatser för journalistisk bevakning av områden med svag bevakning. Om ett område har svag journalistisk bevakning ska enligt mediestödsförordningen bedömas utifrån i vilken omfattning området bevakas av allmänna nyhetsmedier samt utifrån områdets geografiska och befolkningsmässiga förutsättningar för journalistisk bevakning. Med ett område avses en kommun eller en del av en eller flera närliggande kommuner.

Innovations- och utvecklingsstöd får lämnas till allmänna nyhetsmedier för insatser eller förstudier som avser

- utveckling av redaktionellt innehåll i digitala kanaler
- innovationer och utveckling när det gäller digital publicering och spridning av det allmänna nyhetsmediets innehåll eller
- utveckling av digitala affärsmodeller.

Mediestödsnämnden prövar ansökningar om mediestöd samt beslutar om en sökande har rätt till stöd.

Stöd för tidningsdistribution med anledning av utdelning av post varannan dag

I december 2021 fattade regeringen beslut om förordningen (2021:1205) om stöd för tidningsdistribution med anledning av övergången till utdelning av post varannan dag. Förordningen trädde i kraft den 10 januari 2022. Det nya stödet syftar till att kompensera tidningsutgivarna för de merkostnader som uppkommer vid utdelning av tidningar varje dag.

Pågående arbete

Översyn av stöden till medierna

I oktober 2021 gav Kulturdepartementet en utredare i uppdrag att biträda departementet med att bl.a. utvärdera de befintliga stöden till medierna. Enligt uppdragsbeskrivningen har utvecklingen och de snabba förändringarna på mediemarknaden förändrat förutsättningarna för och användningen av stöden till medierna. Dessutom har mediemarknaden präglats av digitaliseringen, globaliseringen och den ökade konkurrensen, vilket inneburit stora utmaningar och ägarförändringar inte minst för tidningsföretagen. Samtidigt har kostnaderna för driftsstödet ökat kraftigt, vilket inneburit att utrymmet för de olika stödformerna inom mediestödet minskat trots stor efterfrågan.

I utredarens uppdrag ingår även att lämna förslag till hur stödformerna ska utformas framöver. Av uppdragsbeskrivningen framgår att det framför allt är fråga om förändringar av press- och mediestöden. Utgångspunkter för utredarens arbete är att press- och mediestöden ska vara effektiva och ändamålsenliga samt förutsägbara för medieaktörer och staten. De förslag som lämnas bör om möjligt undvika parallella stödformer, dvs. stödformer som ersätter samma typ av kostnader. En central fråga enligt uppdragsbeskrivningen är om det nuvarande driftsstödet ska fasas ut och ersättas av ett mer teknikneutralt stöd för redaktionella kostnader. Även distributionsstödet bör analyseras. Därutöver kan utredaren även göra en bedömning av behovet av och förutsättningarna för andra åtgärder som på längre sikt kan bidra till det övergripande syftet att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling och en mångfald av allmänna nyhetsmedier.

Utredaren ska också överväga vilka kriterier som ska ligga till grund för fördelningen av mediestöden. Enligt uppdragsbeskrivningen bör press- och mediestöden så långt det är möjligt fördelas utifrån objektiva och kvantitativa kriterier. Även de positiva delarna av det rättighetsbaserade driftsstödet bör tas till vara. Samtidigt kräver ett framtida stöd till medierna som är anpassat till ett digitalt medielandskap enligt uppdragsbeskrivningen andra former av kriterier och avgränsningar.

Enligt uppdragsbeskrivningen behöver de lämnade förslagen notifieras för att kunna träda i kraft senast den 1 januari 2024 och utredaren ska föreslå hur en övergång till ett förändrat system ska genomföras.

När det gäller själva arbetet med översynen framhålls i uppdragsbeskrivningen att utformningen av press- och mediestöden bör ha ett brett politiskt stöd och att utredaren därför i sitt arbete ska säkerställa en bred politisk förankring av sina förslag. Utredaren ska även ha en nära dialog med branschens aktörer. Uppdraget ska redovisas i form av en departements-skrivelse senast den 15 juni 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motioner om att avskaffa presstödet. Motionerna har avstyrkts och utskottet har bl.a. framhållit att ett statligt presstöd är av väsentlig betydelse när det gäller att motverka koncentrationstendenser och upprätthålla mångfalden inom dagspressen (t.ex. bet. 2005/06:KU1 och bet. 2014/15:KU12). Vid några tillfällen har utskottet avstyrkt motionerna med hänvisning till att en pågående översyn av presstödet inte borde föregripas (t.ex. bet. 2013/14:KU1).

Motioner om översyn av presstödet, avskaffande av driftsstödet och ändringar i mediestödet behandlades av utskottet under våren 2019 och våren 2020 (bet. 2018/19:KU29 och bet. 2019/20:KU14). Utskottet konstaterade bl.a. att de nya formerna av mediestöd och de senaste ändringarna av presstödssystemet relativt nyligen godkänts av riksdagen och att de nya bestämmelserna hade trätt i kraft i början av 2019. Vidare framhöll utskottet att det ingick i uppdraget för Myndigheten för press, radio och tv att följa och analysera utvecklingen inom medieområdet. Därtill kom att myndighetens senaste rapport om bl.a. tidningsdistribution bereddes inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av bl.a. detta var utskottet inte berett att ta initiativ till en översyn av de befintliga mediestöden. I det senaste betänkandet lämnades i redovisade delar två reservationer (M, SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden om behovet av ett statligt stöd till medierna och avstyrker motionsyrkandet om att avskaffa presstödet. Samtidigt vill utskottet understryka vikten av att stöden till medierna anpassas till utvecklingen av och förändringarna på mediemarknaden. Utskottet konstaterar att en utredare nyligen har fått i uppdrag att utvärdera de befintliga stödformerna till medierna och att lämna förslag till hur stöden till medierna ska utformas framöver och vilka kriterier som ska ligga till grund för fördelningen av stöden. Härmed får motionsyrkandena om en översyn av stöden till medierna anses tillgodosedda och utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner, punkt 1 (M)

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3789 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8 och
bifaller delvis motionerna

2020/21:1481 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S),

2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 6,

2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:1552 av Magnus Manhammar (S) och

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Den fria åsiktsbildningen är en del av grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. En rad undersökningar som har gjorts genom åren visar att många journalister och medieredaktioner utsätts för hot, trakasserier och våld på grund av sin nyhetsrapportering. En undersökning från Göteborgs universitet 2019 visar att knappt 30 procent av de svenska journalisterna har hotats. Vanligast är hot om fysiskt våld, ca 70 procent har fått nedsättande kommentarer under de senaste tolv månaderna. Det framgår även att drygt fyra av tio utsatta journalister någon gång har avstått från att bevaka vissa ämnen eller personer eller grupper på grund av risken för hot.

De åtgärder som regeringen vidtagit på det här området hittills är enligt vår mening inte tillräckliga. För att hindra en samhällsutveckling där den fria åsiktsbildningen hotas av själv censur och minskad attraktivitet för det journalistiska yrket bör ytterligare åtgärder enligt vår mening vidtas för att värna tryck- och yttrandefriheten och motverka hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner. Det handlar bl.a. om att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister och att stärka polisen och det svenska rättsväsendet.

2. Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner, punkt 1 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2 och
2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 6 och
bifaller delvis motionerna
2020/21:1481 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S),
2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 6,
2021/22:1552 av Magnus Manhammar (S) och
2021/22:3789 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

I samband med bl.a. internets framväxt och att politiker attackerat medierna har hot, hat och trakasserier mot journalister ökat i omfattning och grovhet. Det är ett allvarligt hot mot den liberala demokratin. Kvinnor och minoriteter är särskilt utsatta, vilket riskerar att begränsa vilka röster som hörs i samhällsdebatten. Även detta är ett demokratiproblem.

Kapaciteten hos de enheter inom polisen som arbetar med demokratifrågor bör stärkas och Brottsförebyggande rådet bör ges ett tydligare uppdrag att utbilda och stötta arbetsgivare, fackföreningar och personer som arbetar inom medierna i hur de bör hantera och anmäla hot och trakasserier. Dessutom bör brottsofferjourerna få ökat stöd för sitt viktiga arbete med att stötta utsatta journalister.

Fria medier riskerar också att försvagas av hot mot journalister. Detta är också en fråga som berör jämställdhet eftersom kvinnliga journalister ofta drabbas extra av hot. Det riskerar att leda både till självcensur och till att fler väljer att lägga ned sitt journalistiska värv. Det blir ett hot mot såväl det fria ordet som demokratin i bredare bemärkelse och kan aldrig accepteras. Det är därför också viktigt med uppföljning av regeringens handlingsplan mot hat och hot mot journalister, förtroendevalda och konstnärer och att den kan kompletteras efter behov.

3. Stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder, punkt 2 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8 och
2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

Det bör införas ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra inom medierna kan använda för att investera i säkerhetsåtgärder – från investeringar i fysisk säkerhet till säkerhetsutbildningar och it-säkerhet. Det är inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap.

4. Meddelarfrihet i skattefinansierad verksamhet, punkt 3 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 30 och
2021/22:3983 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 33.

Ställningstagande

Meddelarfrihet ska gälla alla anställda i skattefinansierad stöd-, vård- och omsorgsverksamhet oavsett organisationsform. Lagen bör ändras för att möjliggöra detta.

5. Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser, punkt 5 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:95 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V).

Ställningstagande

Den 1 januari 2019 trädde flera ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen i kraft (prop. 2017/18:49 Ändrade mediegrundlagar). När det gäller utgivares ansvar för publiceringar på internet infördes en möjlighet till ansvarsfrihet för material som är äldre än ett år. Ändringarna innebär att om en utgivare inom två veckor efter att hen har tagit emot en underrättelse från Justitiekanslern (JK) eller målsäganden om att viss information i en databas kan anses utgöra yttrandefrihetsbrott, t.ex. hets mot folkgrupp eller förtal, tar bort informationen ur databasen kan han eller hon inte hållas ansvarig för informationen. Detta gäller endast om det kan antas att informationen började tillhandahållas mer än ett år före underrättelsen.

Vänsterpartiet stod bakom lagändringen som handlar om en avvägning mellan två motstående intressen. Vi vill att gamla artiklar och tidningar ska finnas tillgängliga i databaser. Samtidigt vill vi att den som begår yttrandefrihetsbrott i form av hets mot folkgrupp ska bestraffas.

Dessvärre har det visat sig att lagändringen har utnyttjats av nazistiska organisationer för att sprida material som innebär hets mot folkgrupp. Bland annat Expo har rapporterat om att Nordiska motståndsrörelsens tidigare ansvariga utgivare sluppit straffansvar för 151 fall av hets mot folkgrupp efter lagändringen. Vidare har det kommit till vår kännedom att utgivare av nazistiskt material genom att hålla sig undan JK:s underrättelse, som sker genom sedvanlig delgivning, i praktiken lyckats förlänga den 14-dagarsperiod som gäller för att ta bort olagliga publiceringar. Det var inte lagstiftarens intention att nazistiska organisationer ska kunna undgå straff för hets mot folkgrupp genom att utnyttja den nya bestämmelsen om utgivares ansvar för databaser.

Regeringen bör utvärdera reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om utgivares ansvar för material i databaser i syfte att straffrihet för brottet hets mot folkgrupp ska undvikas.

6. Begränsa spridning av pornografi, punkt 6 (C, KD)

av Tuve Skånberg (KD) och Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2518 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) och

2021/22:2077 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsso (båda C),
bifaller delvis motionerna

2020/21:495 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 1,

2020/21:1490 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2020/21:2778 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkandena 1–3,

2021/22:2053 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2021/22:2151 av Carina Ohlsson (S) och

2021/22:3492 av Marlène Lund Kopparklint (M) samt
avslår motion

2020/21:3145 av Roland Utbult (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Konsekvenserna av den våldsamma pornografins skadeverkningar, både för de som medverkar i porrfilmer och för de som tittar, har länge varit kända. Flera forskningsstudier har visat hur pornografin blivit mer våldsam och att förnedring av kvinnor i dag är normaliserat inom det som kallas mainstreamporr.

Det är tydligt att den lagstiftning som finns för att skydda barn från pornografi skrevs innan barn hade tillgång till internet. I butiker får porren inte exponeras i barnhöjd, porrfilmer får inte visas på tv under tider när barn brukar titta och det är ett brott att sätta upp en pornografisk bild på allmän plats. Men på nätet når våldsporren våra barn på några sekunder, dygnet runt. Lagstiftningen har inte hängtt med, och därför måste den förändras.

Att censurering av våldsamma filmer kan göras enligt svensk lag men att det inte görs en censurering av sexuellt våld är orimligt. En utredare bör få ett tydligt uppdrag att föreslå lagstiftning för att begränsa spridningen av våldsam pornografi på nätet för att skydda barn och unga. Denna fråga bör belysas utifrån såväl rättspolitiska och socialpolitiska skäl som integritetsskäl.

Detta uppmärksammas och görs i andra länder. Möjligheter som prövats är åldersverifikation och att internetleverantörer erbjuder kunder porrfria abonnemang som standard och att kunder som vill se pornografi får göra ett aktivt val.

En utredning i syfte att föreslå uppdaterad lagstiftning bör skyndsamt tillsättas. Lagstiftningsinstrumentet måste moderniseras även när det gäller sexuellt våld.

7. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 8 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2021/22:3291 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkandena 5–17, bifaller delvis motionerna

2020/21:736 av Josef Fransson (SD) yrkande 1,

2020/21:1052 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkande 1,

2021/22:287 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkande 1 och

2021/22:4153 av Fredrik Schulte (M) samt

avslår motionerna

2020/21:1052 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkande 2,

2020/21:1165 av Jan Ericson (M),

2020/21:1531 av Tina Acketoft (L),

2021/22:287 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkande 2,

2021/22:3316 av Jan Ericson (M) och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 38.

Ställningstagande

Globala medieaktörer har fått en betydande makt över informationsinfrastrukturen i Sverige. Framför allt har amerikanska och kinesiska aktörer fått omfattande möjligheter att påverka informationsspridningen och vilka yttranden som kan göras. Flera inflytelserika debattörer och politiker, men även vanliga medborgare, har tystats genom att få sitt konto på sociala medier avstängt på vecka grunder. Godtyckliga avstängningar och borttagande av innehåll har blivit ett demokratiskt problem, även om åtgärderna sker utifrån användaravtal. Vår utgångspunkt är därför att de aktörer som har sådan storlek att de blivit en betydande del av informationsinfrastrukturen inte bör tillåtas att ta bort innehåll som inte strider mot svensk lag.

Regeringen bör initiera en dialog med de globala medieaktörerna för att säkerställa att det fria ordet inte tystas godtyckligt.

För att säkerställa en långsiktig och hållbar yttrandefrihet i Sverige behöver dessutom techjättarna regleras. Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att dra upp riktlinjer för den svenska regleringen av techjättarna enligt följande utgångspunkter.

Ett åsiktstorg som drivs av techjättarna bör inte kunna radera lagligt innehåll enbart på subjektiva grunder. Godtycklig moderering bör medföra vite och skadestånd.

Vi är inte emot ett system med ”trusted flaggers” så länge inga andra syften finns än att flagga och ta ned olagligt innehåll såsom barnpornografi, terrorpropaganda, hybridkrigföring, drogförsäljning, prostitution och liknande. Skuggbanning som inte riktar sig mot uppenbara trollkonton, olagliga konton, bottar och liknande bör betraktas som bedrägeri från plattformarnas sida och därför vara olaglig.

I den föreslagna EU-förordningen om en inre marknad för digitala tjänster ska innehåll som bryter mot lagen i ett medlemsland kunna tas ned i hela EU. Denna process bör i stället regleras nationellt.

För att ständigt hålla frågan om yttrandefrihet levande och aktuell, både för myndigheter och för enskilda, bör en myndighet, exempelvis Integritets- och skyddsmyndigheten, få i uppdrag att övervaka och redovisa det yttrandefrihetsrättsliga klimatet på internet.

En självklar rättighet är att den som blir avstängd eller modererad ska ha rätt att få sin sak prövad av plattformen. Detta innebär att om en kontohavare får sitt konto nedstängt eller sitt innehåll bortplockat eller otillbörligt modererat ska plattformen inom en viss tid i detalj beskriva vad som föranlett åtgärden.

Om en kontohavare har fått sitt konto avstängt på någon av de stora plattformarna ska denne i vissa fall även kunna få sitt ärende prövat i domstol. Detsamma ska gälla modererat innehåll. Om en plattform tar ned innehåll som en domstol senare bedömer som lagligt ska det finnas möjlighet till sanktioner och skadestånd. För att undvika godtycke och onödiga processer ska de som modererar innehåll på de stora plattformarna ha genomgått en utbildning i svensk yttrandefrihetsrätt.

Vilken information användare får ta del av avgörs i hög grad av algoritmer. Algoritmer är en viktig komponent i företagens affärsidé och bör rätteligen betraktas som företagshemligheter. Med hänsyn till detta är det orimligt att begära utlämnandet av källkod från berörda företag – däremot bör en enskild användare ha rätt att i ord ta del av fullödlig information gällande varför visst innehåll visats för honom eller henne. För techjättarna bör det vara förbjudet att genom otillbörliga justeringar i algoritmer premiera eller missgynna vissa åsiktsriktningar eller partier.

8. Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna, punkt 8 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 38 och avslår motionerna

2020/21:736 av Josef Fransson (SD) yrkande 1,

2020/21:1052 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkandena 1 och 2,

2020/21:1165 av Jan Ericson (M),

2020/21:1531 av Tina Acketoft (L),

2021/22:287 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:3291 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkandena 5–17,

2021/22:3316 av Jan Ericson (M) och

2021/22:4153 av Fredrik Schulte (M).

Ställningstagande

Stora sociala medier har tagit fram och börjat använda policyer för att markera när yttranden från ledare strider mot etablerade fakta. Arbetet med detta behöver intensifieras och gemensamma principer som utgår från Europakonventionen behöver fastställas av EU.

I länder som inskränker yttrandefriheten men fortfarande är öppna mot omvärlden spelar oberoende sociala medier en viktig roll för demokratiörelsen. I dessa sammanhang kan de globala plattformarna med majoriteten användare i demokratiska stater vara bärare av värderingar om frihet och mänskliga rättigheter.

Sociala medier har möjlighet att sätta regler för innehållet på de egna plattformarna och behöver ta det ansvaret tydligare än i dag, men de behöver också stöd av demokratiska stater och demokratiska samarbeten som EU för att kunna göra det i längden. EU behöver sätta ramarna både för när innehåll i sociala medier kränker mänskliga rättigheter och för när censur eller begränsning av innehåll gör det.

Sverige bör samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på de sociala medier-jättarna att inte tillåta att desinformation sprids på deras plattformar och ställa krav på internetplattformar att stå upp för yttrandefriheten i tredjeländer om de vill verka inom EU.

9. Granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag, punkt 9 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 25 och

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Svenska företag, och inte minst svenska mediehus går i ljuset av covid-19 i flera fall på knäna. Det kan öppna för att exempelvis ryska eller kinesiska statsaktörer köper upp fria och oberoende medier i Sverige. För att inte öppna dörrarna på gavel vore det betydelsefullt att försöka höja trösklarna på lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. Hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövning för tv, text-tv och ljudradio har behandlats i en särskild utredning. Frågan om hur det säkerställs för att hävda övriga fria och oberoende medier måste också hanteras. Vi förutsätter att regeringen säkrar att så sker, om det är via Inspektionen för strategiska produkter, som nu utgör nationell granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar, eller på annat sätt. Regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om hur man gör detta.

10. Kommersiell radio, punkt 10 (M)

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3368 av Viktor Wårnick m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt avslår motion

2021/22:3591 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

Den privata radiobranschen har blivit alltmer finansiellt pressad till följd av den samlade effekten av höga avgifter för sändningstillstånd och kostnader för sändningsinfrastruktur, krympande annonsmarknader och tillkomsten av Spotify och andra strömmade tjänster för tal och musik. Idag är existensen av radio förutom Sveriges Radio (SR) i hela landet hotad, eftersom stationerna inte klarar att i längden finansiera sin sändningsinfrastruktur utanför de stora befolkningsområdena.

Det senaste tillståndsbeslutet för att sända kommersiell analog radio visar på svårigheter att uppnå mångfald med dagens ordning. Sedan 2017 finns 3 nationella och 35 regionala eller lokala tillstånd i 21 sändningsområden. Tillstånden gäller t.o.m. den 31 juli 2026. När det gäller kommersiell digital radio har totalt 21 nationella respektive 4 regionala eller lokala tillstånd beviljats. Totalt betalades ca 1,3 miljarder kronor för tillstånden, som innehas i huvudsak av två större aktörer på marknaden.

En rikstäckande infrastruktur för radio bör vara ett nationellt och statligt ansvar, oavsett om den nyttjas av SR eller av kommersiella aktörer. Radiobranschen bör ges så tydliga och långsiktiga villkor som möjligt. Det finns dessutom anledning att se över de krav som uppställs för att få ett tillstånd att sända kommersiell radio.

Ett ökat statligt ansvar och en lägre ribba för att få ett tillstånd skulle medföra att den kommersiella radion får ett större andrum att utveckla nya former och affärsmodeller utan att överge delar av landet.

Driften av kommersiell radio bör också underlättas på andra sätt. Kommersiell radio kan i dag, som angetts, vara av två olika typer: analog respektive digital radio. För att bedriva dessa sändningar behövs tillstånd från Myndigheten för press, radio och tv. Idag skiljer sig tillståndsgivningen mellan analoga och digitala sändningar. Tillstånden för digital kommersiell radio löper ut 2022, medan tillstånden för analog kommersiell radio löper ut 2026. För att radioföretagen ska få bättre förutsättningar att utveckla sin verksamhet bör tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio synkroniseras. Myndigheten för press, radio och tv har lagt fram ett sådant förslag till regeringen som bör genomföras.

11. Evenemangslista, punkt 11 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:1603 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 2 och
2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns sportevenemang och svenska paradgrenar som mer än andra bör vara allmänt tillgängliga och tillhandahållas utan kostnad för befolkningen i vårt land. Vi tänker framför allt på evenemang som världs- och Europamästerskapen i fotboll med tillhörande kvalmatcher, olympiska sommar- och vinterspelen, världsmästerskapen i längdskidåkning, världs- och Europamästerskapen i friidrott, världsmästerskapen i ishockey samt världsmästerskapen i handboll.

Efter det att MTG förvärvade rättigheterna till vinter-OS i Sotji 2014 och sommar-OS i Rio de Janeiro 2016 visar statistik att 15 procent färre tog del av OS 2014 jämfört med OS 2010. Det var första gången som OS sändes av ett annat tv-företag än Sveriges Television. De låga tittarsiffrorna är oroväckande och gör behovet av en evenemangslista och den allmänna tillgängligheten än mer aktuellt.

Idén med en evenemangslista är att främja nationens sammanhållning och identitets känsla, vilket skulle bidra till en ökad inre solidaritet hos befolkningen. Samhället investerar även i elitidrott och deltagande i dessa evenemang, och utifrån detta är det rimligt att dessa evenemang är tillgängliga för befolkningen. Det gäller även om sändningarna i framtiden kommer att kunna nås via internet om evenemangen då enbart är tillgängliga bakom en betalvägg. Därför anser vi att regeringen bör ges i uppdrag att inrätta ett system med utgångspunkt från det förslag som Myndigheten för press, radio och tv presenterade 2016.

12. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (M)

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14 och
2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 17–19,
bifaller delvis motionerna
2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1190 av Edward Riedl (M),
2021/22:1081 av Edward Riedl (M),
2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och
2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) samt
avslår motionerna
2020/21:10 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),
2020/21:15 av Larry Söder (KD),
2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,
2020/21:2272 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6,
2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1,
2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1,
2021/22:693 av Michael Rubbestad (SD),
2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,
2021/22:2629 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 och
2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Förra året granskade Riksrevisionen granskningsnämndens granskning av public service, vad gäller både prövningen av enskilda ärenden och de årliga bedömningarna av programföretagens s.k. public service-redovisningar. Riksrevisionens övergripande slutsats var att granskningsnämndens granskning fungerar på ett i stort sett ändamålsenligt sätt. Riksrevisionen menade att den lever upp till höga krav på effektivitet och öppenhet och bidrar till en god regelefterlevnad hos programföretagen.

Riksrevisionen pekar även i sin granskning på en rad nödvändiga förbättringar i granskningsnämndens verksamhet inom ramen för dagens uppdrag, bl.a. tydligare motiveringar också av friande beslut och mer aktuella praxissamlingar. Vi moderater vill i linje med det lägga till att granskningsnämnden bör göra sina beslut och praxissamlingar tillgängliga på sin webbplats – där brister det i dag.

Det är även en brist att granskningsnämndens arbete, utöver programbolagens egna redovisningar, uteslutande tar sin utgångspunkt i initiativ från enskilda. Vi ser ett behov av att i framtiden få till stånd helhetsgranskningar som kan belysa hur bolagen i sitt samlade programutbud uppfyller ambitionen om saklighet, opartiskhet och allsidighet. Granskningsnämndens uppdrag bör därför kompletteras med uppgiften att inhämta regelbundna helhetsgranskningar av programverksamheten, som bör göras av fristående, vetenskapligt förankrade parter, såsom fristående forskare eller akademiska institutioner.

Det finns också skäl att överväga om det bör införas mer kraftfulla sanktioner särskilt riktade mot public service för överträdelser av kravet på

opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet. Den sanktionsmöjlighet som skulle ligga närmast till hands är någon form av straffavgift eller sanktionsavgift. Regeringen bör tillsätta en utredning som ges i uppdrag att överväga om en särskild avgift enligt radio- och tv-lagen även ska kunna påföras för brott mot sändningstillståndets bestämmelser om opartiskhet och saklighet.

13. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,

bifaller delvis motionerna

2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2020/21:10 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),

2020/21:15 av Larry Söder (KD),

2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1190 av Edward Riedl (M),

2020/21:2272 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6,

2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14,

2021/22:693 av Michael Rubbestad (SD),

2021/22:1081 av Edward Riedl (M),

2021/22:2629 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:3368 av Viktor Wårnick m.fl. (M) yrkandena 17–19,

2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) och

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi föreslår en utredning kring moderniseringen av public service som system, vilken bl.a. bör se över hur mekanismerna för att främja saklighet och opartiskhet inom public service kan stärkas. Utgångspunkten är att försöka avhjälpa vissa av de brister som identifierats, och resultatet kan leda till ett helt nytt system som inte nödvändigtvis kommer att ha samma benämning eller uppdragsbeskrivning som nuvarande organ.

Precis som i nuvarande system bör all granskning ske i efterhand och utifrån en anmälan till systemet om att public service-bolaget brutit i efterlevnaden av sitt uppdrag.

Granskningsnämnden bör däremot i framtiden i högre grad ta in utlåtanden från ett spektrum av forskare, nationellt och internationellt, när det kommer till frågor som anmälts på grund av bristande saklighet. Om exempelvis en anmälare anmäler public service för osaklighet och onyanserad rapportering rörande ekonomisk påverkan av asylinvandring i Sverige bör nationalekonomer kontaktas för att genomföra beräkningar av asylinvandringens ekonomiska påverkan på samhället, om nödvändigt utifrån olika scenarier, för att på så vis bringa mer kvalificerade bedömningar av hur sakförhållandena ser ut i det aktuella ämnet. Finns det ingen vetenskaplig konsensus bör argumenten från olika perspektiv vägas in. Bedömningen av huruvida bolaget brutit mot uppdraget om saklighet bör därefter redovisas till anmälaren tillsammans med det insamlade underlaget. Bolagen bör åläggas att tydligare redovisa och synliggöra rättelser i de fall de blivit fällda, granskningar där de fått rätt och icke granskade anmälningar på respektive bolags webbplats.

En grundlig utredning kring sakförhållanden i varje anmälan skulle emellertid leda till en orimligt stor apparat för granskning. Ett system bör därför utvecklas för att avgöra vilka frågor där sakförhållanden ska granskas noggrannare, exempelvis baserat på antalet anmälningar inom ett ämne.

14. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 13 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6 och

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 6 och avslår motionerna

2020/21:10 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),

2020/21:15 av Larry Söder (KD),
2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,
2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),
2020/21:1190 av Edward Riedl (M),
2020/21:2272 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14,
2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,
2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,
2021/22:693 av Michael Rubbestad (SD),
2021/22:1081 av Edward Riedl (M),
2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,
2021/22:2629 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 17–19 och
2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M).

Ställningstagande

För att säkerställa att granskningsnämndens arbete inte politiseras genom regeringens ingrepp bör dess oberoende ges ett starkare rättsligt skydd. Den viktigaste regleringen av granskningsnämndens arbetsformer behöver flyttas från förordning till lag, så att inte en minoritetsregering med ett enkelt penndrag kan kullkasta verksamheten. Likaså behövs en reglering i lag av antalet ersättare.

För både förvaltningsstiftelsen och granskningsnämnden behövs ett skydd mot plötsliga entlediganden. Förvaltningsstiftelsens ledamöter kan bara entledigas om det finns synnerliga skäl, men vad detta innebär är upp till regeringens skönsmässiga bedömning. För granskningsnämndens ledamöter finns inget skydd mot entledigande mot den berördes vilja. Vi anser att det av stiftelseförordnande respektive lag behöver framgå att en ledamot i dessa två organ endast kan skiljas från sitt uppdrag utan eget medgivande om han eller hon genom brottslig gärning, sjukdom eller liknande visat sig uppenbart olämplig för uppdraget och att ett sådant beslut i så fall ska fattas av domstol.

15. Pressetik och rättelser, punkt 14 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6,

2020/21:3460 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3,

2021/22:310 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3,

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2020/21:3460 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,

2021/22:310 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 8.

Ställningstagande

Mediesektorns betydelse för vår demokrati går inte att försumma. Med pressfrihet genom tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen har medierna spelat och spelar en viktig roll för vårt demokratiska samhälle. Samtidigt är det ofta de mediala aktörerna som de facto sätter agendan i vårt land. Att kunna sätta agendan innebär att man har stort inflytande över vilka frågor som diskuteras och vilka politiska beslut som fattas, och denna typ av makt innebär ett oerhört ansvar för bredd, djup och perspektiv i reportage och rapporter. Därför är det viktigt att medierapporteringen är mångfasetterad, nyanserad och saklig. För att förebygga en snäv medierapportering är det viktigt med en bredd av mediala aktörer som kan granska och sporra varandra till god saklig journalistik med många olika perspektiv.

I studien Rätta på riktigt – om upprättelse och rättelser i medier som Institutet för mediastudier låtit göra, framkommer det att många av de som gjort en anmälan mot medier inte upplever att medierna ger dem upprättelse eller anstränger sig tillräckligt för att rätta sitt misstag. Det upplevs som att medierna försöker gömma undan sina rättelser i stället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel.

Vi föreslår därför en översyn av reglerna om rättelser och hur dessa skulle kunna implementeras i public services sändningstillstånd. En modell där sändningstid avsätts för ett program med rättelser skulle kunna vara ett alternativ. Programmet skulle kunna innehålla en förklaring av ansvarig redaktör till vad som gått fel tillsammans med en rättelse och en eventuell diskussion i ämnet. På så vis kan public service förstärka sitt förtroende ytterligare genom att garantera att deras uppdragsgivare och konsumenter enkelt blir medvetna om felaktigheter i public service-bolagens rapportering. Programmet kan också vara en möjlighet för public service att mer utförligt

rapportera om ett program eller reportage som fått många anmälningar men där det visat sig att allmänheten inte har fog för sin uppfattning.

16. Pressetik och rättelser, punkt 14 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 8 och avslår motionerna

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6,

2020/21:3460 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2021/22:310 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

I en tid då många intressen ägnar sig åt otillbörlig informationspåverkan genom att sprida konspirationsteorier och desinformation i det svenska samhället är det viktigare än någonsin att det finns en mångfald av seriösa nyhetsmedier som arbetar utifrån etablerad medieetik med dess höga krav på sanningsenlighet, rättvisande urval, relevans samt skyldighet att höra olika perspektiv. Mångfalden av fria medier är ett av de viktigaste sätten att värna det öppna demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen. Vi vill värna om den granskande journalistiken, motverka spridning av desinformation och öka befolkningens kunskaper i källkritik.

17. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (M)

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 1,

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,

2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1,

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4102 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Dagspressen är fortfarande den viktigaste arenan för det offentliga samtalet och granskningen av samhället och maktutövningen, nationellt och än mer på lokal nivå. Samtidigt blir utmaningarna för dagspressen allt fler och större. Bland annat sjunker antalet hushåll som håller sig med papperstidning, vilket gör att kostnaderna för distribution och redaktion ska bäras av färre. Även annonsintäkterna sjunker, inte minst till följd av att en allt större del av annonsinvesteringar går till sökmotorer och sociala medier.

Vi menar att statens stöd till medierna behöver reformeras. Bland annat bör driftsstödet och distributionsstödet ändras. När det gäller driftsstödet menar vi att stödet bör göras om så att det blir teknikneutralt och primärt premierar journalistisk originalproduktion. Det innebär att stödet ska förutsätta en viss storlek och spridning, men därutöver bör det baseras på lönekostnaden för redaktionell personal. Vidare bör nivån på driftsstödet höjas, samtidigt som det binds i en flerårsperiod för att därefter prövas – detta för att skapa bättre planeringsförutsättningar samtidigt som det är en markering av att syftet inte är att statligt stöd till dagspressen ska vara för evigt. Vi förordar också att det utreds huruvida förutsättningar finns för att avskaffa momsens på nyhetsmedier. För att säkra tidningsdistributionen bör även en särskild upphandling av postdistribution av dagspressen göras av staten, likt den modell som med gott resultat har införts i Norge.

Vidare är vi kritiska till det särskilda ”etikkrav” som under coronakrisen infördes som grund för mediestöden. Det nya kravet innebär att det utöver de spelregler som förordningen föreskriver och den självreglering som mediebranschen utövar genom etiska regler och medieombudsmannen ska finnas en statlig etisk överprövning.

Sammantaget menar vi att regeringen bör reformera stöden till medierna i enlighet med våra förslag.

Särskilda yttranden

1. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (SD)

Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD) anför:

I oktober 2021 gav Kulturdepartementet en utredare i uppdrag att bistå departementet med en översyn av stöden till medierna.

Vi står bakom de förslag som lyfts fram i vår kommittémotion. Bland annat menar vi att en utfasning av driftsstödet är önskvärd. Vi anser också att de kriterier som framöver ska ligga till grund för fördelningen av stöden till medierna bör vara objektiva och kvantitativa, för att så långt som möjligt undvika skönsmässiga bedömningar.

Med hänsyn till den pågående översynen av stöden till medierna avstår vi från att lämna en reservation. Vi kommer dock att verka för att våra förslag till ändringar av stöden till medierna beaktas i den pågående översynen.

2. Översyn av stöden till medierna, punkt 16 (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Om dagstidningarna ska överleva kommer de att behöva stöd även i framtiden. Samtidigt måste stöden till medierna förnyas och moderniseras.

Jag står bakom de förslag som lyfts fram i våra kommittémotioner. Bland annat bör det framtida stödet till medierna i huvudsak vara rättighetsbaserat och automatiskt, dvs. i så stor utsträckning som möjligt vara fritt från politiska beslut. Med hänsyn till den pågående översynen av stöden till medierna avstår jag dock från att lämna en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:10 av Robert Stenkvisst och David Lång (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse granskningsnämnden för radio och tv genom en parlamentarisk grupp samt skärpa påföljderna för brott mot sändningstillståndet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:15 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda granskningsnämndens framtida arbetssätt och hur ledamöter i nämnden ska utses och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:95 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om utgivares ansvar för material i databaser i syfte att straffrihet för brottet hets mot folkgrupp ska undvikas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:493 av Lars Adaktusson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att i samråd med mediebranschens företrädare och organisationer inrätta en offentlig fond för kvalitetsjournalistik i syfte att stimulera konkurrens, ökad kvalitet och ett mer varierat utbud och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:495 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningar för att införa åldersverifiering samt s.k. opt-in i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:601 av Josef Fransson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort presstödet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:736 av Josef Fransson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regleringar av nätföretag med monopolliknande ställning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:803 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organ för saktlighetsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service tydligare ska exponera rättelser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:986 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade sanktionsmöjligheter för granskningsnämnden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1052 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna yttrandefrihet och åsiktsfrihet på internet i allmänhet och sociala medier i synnerhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med en skrivelse om läget för yttrandefriheten på internet, i synnerhet dess kontakter med sociala medie-företag, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1165 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda yttrandefriheten på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1166 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre granskning av public service och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1190 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt position för granskningsnämnden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1219 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av lagreglerna om hets mot folkgrupp i grundlagarna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1481 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta se över möjligheterna att stärka arbetet för att skydda hotade journalister och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1490 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att begränsa spridningen av pornografi på nätet för att skydda barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1531 av Tina Acketoft (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagrummet för att s.k. deepfake ska kunna beivras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1603 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en evenemangslista innehållande stora sportevenemang och klassiska svenska paradgrenar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2272 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre granskning för public service och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2518 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredare bör tillsättas för att med tydligt mandat se över lagstiftningen för att begränsa spridningen av våldsamt pornografiskt material på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2728 av Anna Sibinska m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt mediestöd ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ambitiös mediepolitik med levande mediemångfald och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det förebyggande arbetet för att värna det demokratiska samtalet och motverka utsatthet för hot och hat bland journalister och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2777 av Marléne Lund Kopparklint (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på identifiering på sajter med material som innehåller grovt våld samt överväga möjligheten för internetleverantörer att blockera sajter som inte har identifieringskrav på material som innehåller grovt våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring hur man ska kunna stoppa tillgången till material som innehåller grovt våld för personer under 18 år via olika VPN-tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2778 av Marléne Lund Kopparklint (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på identifieringskrav på sajter med pornografiskt innehåll och att överväga möjligheten för internetleverantörer att blockera sajter som inte har identifieringskrav för material med pornografiskt innehåll, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan införa identifieringskrav på icke-kommersiella plattformar som har pornografiskt innehåll alternativt blockera dem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur man ska kunna stoppa tillgången till pornografiskt material för personer under 18 år via olika VPN-tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3145 av Roland Utbult (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning skyndsamt bör se över lagstiftningen för att begränsa spridningen av våldsamt pornografiskt material på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3174 av Per Lodenius m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att noga följa utvecklingen inom medieområdet både för att se effekterna av stöden med anledning av coronapandemin och för att på längre sikt säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning

och opinionsbildning i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hot mot journalister och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad stöd-, vård- och omsorgsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3244 av Christer Nylander m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att initiera arbetet med att ta fram en moderniserad form av stöd till pressen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lokaljournalistikens förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa att granskningsnämndens arbete inte politiseras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3336 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förbättra presstödet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa saklighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3396 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra granskningen av public service och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3460 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nytt medieetiskt system och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättelser i samband med felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:287 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna yttrandefrihet och åsiktsfrihet på internet i allmänhet och sociala medier i synnerhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med en skrivelse om läget för yttrandefriheten på internet, i synnerhet dess kontakter med sociala medier-företag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:310 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nytt medieetiskt system och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättelser i samband med felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:341 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra granskningen av public service och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:693 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa olämpligt språkbruk i radio och tv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1081 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt position för granskningsnämnden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1552 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta se över möjligheterna att stärka arbetet för att skydda hotade journalister och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2053 av Marlène Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring hur man ska kunna stoppa tillgången till material som innehåller grovt våld för personer under 18 år via olika VPN-tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2077 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlssoon (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att med tydligt mandat se över lagstiftningen för att begränsa spridningen av våldsamt pornografiskt material på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2114 av Lars Adaktusson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att i samråd med mediebranschens företrädare och organisationer ta initiativ till ett public service-lyft, genom inrättandet av en offentlig fond för kvalitetsjournalistik, i syfte att stimulera konkurrens, öka kvaliteten och erbjuda ett mer varierat utbud, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2151 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att begränsa spridningen av pornografi på nätet för att skydda barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2472 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organ för saktlighetsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service tydligare ska exponera rättelser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2477 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att det finns en bredd av mediala aktörer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mediestödet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av mediestödsfaktorierna med målsättningen att de ska ha ska objektiv grund och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en dialog mellan de globala medieaktörerna för att säkerställa att det fria ordet inte tystas godtyckligt på de stora digitala plattformarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en evenemangslista innehållande stora sportevenemang och klassiska svenska paragrafer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2629 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre granskning för public service och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2745 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade sanktionsmöjligheter för granskningsnämnden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3291 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om otillåten och subjektiv moderering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att moderera olagligt eller uppenbart oönskat innehåll och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om s.k. trusted flaggers och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skuggbanning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behörigheten att ta ned innehåll från internet bör regleras på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en myndighet bör tillses att övervaka och redovisa det yttrandefrihetsrättsliga klimatet på internet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till överklagande och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för Justitiekanslern, eller annan myndighet, att driva process i mål som rör yttrandefrihet på internet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner och skadestånd mot plattformar som tar ned innehåll som senare bedöms vara lagligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta påverkan på åsiktsbildningen vid fastställandet av skadeståndsstorlek i yttrandefrihetsmål på internet och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att moderatorer bör utbildas i svensk yttrandefrihetslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användares rätt till fullständig information i ord om varför ett visst innehåll visats för dem och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att genom manipulation av algoritmer otillbörligen missgynna eller premiera vissa åsiktsinriktningar eller partier och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3316 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda yttrandefriheten på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mediestödet behöver reformeras för att bli enklare, stödja den digitala transformationen och motverka bidragsmanipulation samt för att bli mer av ett omställningsstöd för branschen än ett permanent stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olika typer av styrande krav, såsom det i motionen nämnda etikkravet, inte bör få ställas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur staten kan ta över kostnaden för infrastruktur för marksänd radio över hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraven för att sända kommersiell radio bör ses över inför nästa tillståndperiod och att tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio bör synkroniseras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska följa upp sändningstillståndens krav på saklighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att granskningsnämndens granskning av anmälda program bör kompletteras med helhetsgranskningar som bör göras av politiskt fristående och vetenskapligt förankrade aktörer och beställas av antingen granskningsnämnden eller programbolagen själva, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om public service-bolagen ska kunna åläggas sanktionsavgifter för

överträdelse av kravet på opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3491 av Marléne Lund Kopparklint (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga införandet av ett krav på identifiering på sajter med material som innehåller grovt våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för internetleverantörer att blockera sajter som inte har identifieringskrav på material som innehåller grovt våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3492 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge i uppdrag att utreda hur man kan införa identifieringskrav på icke-kommersiella plattformar som har pornografiskt innehåll alternativt blockera dem och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offentligt stöd för mindre medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3513 av Catarina Deremar m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att noga följa utvecklingen inom medieområdet både för att se effekterna av stöden med anledning av coronapandemin och för att på längre sikt säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp insatser mot hot mot journalister och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offentligt stöd för mindre medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3591 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt, i nära dialog med radiobranschen, bör ta fram direktiv för en

kommande utredning om den svenska radions framtid och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3627 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av lagreglerna om hets mot folkgrupp i grundlagarna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3628 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre granskning av public service och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3789 av Karin Enström m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3983 av Lina Nordquist m.fl. (L):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad stöd-, vård- och omsorgsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4008 av Christer Nylander m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att initiera arbetet med att ta fram en moderniserad form av stöd till pressen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lokaljournalistikens förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa att granskningsnämndens arbete inte politiseras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4102 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt och teknikneutralt mediestöd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna om den granskande journalistiken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4153 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka yttrandefriheten på nätet genom att överväga ett sanktionssystem för stora publika sociala medieplattformar i det fall de stänger av eller censurerar användare för en åsiktsyttring som är förenlig med svensk yttrandefrihet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på de sociala mediejättarna så att de inte tillåter att desinformation sprids på deras plattformar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.